

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน” ในครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิจัยที่กำหนดไว้ 3 ขั้นตอน ตามลำดับ ดังรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม

ขั้นตอนที่ 1 ผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

ผลการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูล 3 แหล่ง (3 Sources & Face) ได้แก่ สภาพสังคมปัจจุบัน (ปัญหาและอุปสรรค) องค์ความรู้ (การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน) และผู้เข้าฝึกอบรม (ความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรม) เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมในขั้นตอนต่อไป ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 5 ส่วนคือ

(1) ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถ ผู้นำชุมชนท้องถิ่น ในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(2) สถานการณ์ปัจจุบัน สภาพปัญหาและอุปสรรคของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

(3) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ความรู้ ที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับผู้นำท้องถิ่น

(4) สำรวจความต้องการและความจำเป็นของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1.1 ผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่น จากหนังสือ ตำรา บทความ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Literatures) สามารถสรุปประเด็นที่เกี่ยวข้องสำคัญๆ ได้ดังนี้คือ

1.1.1 การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนนี้ ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนหลักๆ ดังนี้คือ

1) ขั้นตอนการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

1.1) ศึกษาทฤษฎี แนวคิด ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตรอบรม

1.2) ศึกษาสถานการณ์ สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว

โดยชุมชน

1.3) สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตร

ฝึกอบรม

1.4) สำรวจความต้องการในการฝึกอบรมการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2) ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง)

2.1) ระบุหลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม

2.2) กำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการฝึกอบรม

2.3) กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม ที่มีองค์ประกอบ 5 ส่วนคือ

3.1) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม 3.2) เนื้อหาในการฝึกอบรม 3.3) วิธีการฝึกอบรม 3.4) สื่อประกอบการฝึกอบรม และ 3.5) การประเมินผล

2.4) ตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง)

3) ขั้นตอนการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม

3.1) ทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม มีวิธีดำเนินการวิจัยคือ

3.1.1) วางแผนฝึกอบรมหรือการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอบรม เช่น จัดทำโครงการฝึกอบรม ประชาสัมพันธ์โครงการฝึกอบรม กำหนดจำนวนกลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้ารับการฝึกอบรม คัดเลือกและเตรียมความพร้อมผู้สอน/วิทยากรฝึกอบรม จัดตารางฝึกอบรม จัดทำแผนการสอน จัดทำเอกสารประกอบการฝึกอบรม จัดเตรียมสื่อประกอบการฝึกอบรม จัดเตรียมงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการบริการสนับสนุนต่างๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานด้วย

3.1.2) ดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการฝึกอบรม เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

3.2) การประเมินประสิทธิภาพสูตรฝึกอบรม

3.3) แก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อความสมบูรณ์

1.1.2 องค์ประกอบของขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่น มี 3 ส่วนคือ

1) ระดับความรู้ (Knowledge)

2) ทักษะ (Attitude)

3) ทักษะ (Skill) การปฏิบัติงาน

1.1.3 แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (สินธุ์ สโรบล, 2547 ; พงนา สวนศรี, 2546 ; วีระพล ทองมา, 2548) ได้แก่

1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

2) การจัดการการท่องเที่ยวชุมชน

3) การมีส่วนร่วมของชุมชน

4) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5) การจัดตั้งองค์กรเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน

6) การจัดการผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

7) บทบาทและภาวะผู้นำหรือแกนนำของชุมชน

8) การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหรือฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน

9) การฝึกอบรมและการพัฒนาองค์ความรู้แก่บุคลากรของชุมชน

10) เน้นกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะแลกเปลี่ยนเรียนรู้

11) การออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวและการบริการต่างๆ

12) ทักษะการนำเที่ยวและการให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน

13) การบริการอาหารและที่พักแรมที่ได้มาตรฐาน

14) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนหรือของที่ระลึกที่ได้มาตรฐาน

15) การจัดการท่องเที่ยวทดลองก่อนเปิดรับการท่องเที่ยวจริง

16) การติดตามและประเมินผลที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

17) การสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

เพื่อประสานความร่วมมือและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมถึงการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

1.2 ผลการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบัน สภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีหลายด้าน สรุปได้ดังนี้คือ

1.2.1 ปัญหาด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวไม่เป็นไปอย่างแท้จริง ทั้งนี้ ส่วนใหญ่ไม่ได้เกิดจากความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง เป็นเพียงการสนองนโยบายจากภาครัฐ รวมถึงยังเกิดปัญหาในการจูงใจหรือส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นจนเสร็จสิ้นการดำเนินงาน

1.2.2 ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างเป็นระบบและถูกต้อง ทั้งการวางแผน การจัดตั้งองค์กรและการบริหารจัดการองค์กร รวมถึงการติดตามและบริหารจัดการผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว เป็นต้น

1.2.3 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับได้ของพื้นที่ และการสะท้อนถึงความเป็นตัวตนของชุมชนอย่างแท้จริง

1.2.4 ปัญหาขาดความเข้าใจในขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานจัดการท่องเที่ยวของชุมชน

1.2.5 ปัญหาขาดทักษะการนำเที่ยว ทักษะการเป็นผู้สื่อความหมายชุมชน และทักษะในการบริการแก่นักท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐาน

1.2.6 ขาดกฎระเบียบและมาตรการที่เข้มงวดและชัดเจนในการควบคุมพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และการบริหารจัดการองค์กร

1.2.7 ปัญหาชุมชนยังขาดศักยภาพในการคิดและผลิตสินค้าของที่ระลึกของชุมชนที่เป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจจากนักท่องเที่ยว อีกทั้ง ส่วนใหญ่นำสินค้าของที่ระลึกจากที่อื่นมาขายแทน

1.2.8 ขาดความรู้ในการพัฒนาและการให้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว

1.2.9 เกิดปัญหาความขัดแย้งที่เกิดจากผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว

ดังนั้น ชุมชนจึงต้องได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ รวมถึงทักษะการบริหารจัดการและการบริการต่างๆ เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนที่ได้มาตรฐานและเกิดประสิทธิภาพต่อไป

1.3 ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับผู้นำท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้นำชุมชนการท่องเที่ยวหมู่บ้านป่าละอู ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1 ท่าน นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวชุมชน คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จำนวน 2 ท่าน อาจารย์ด้านการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะอุตสาหกรรมการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จำนวน 1 ท่าน หัวหน้าสถานศึกษาในชุมชน จำนวน 1 ท่าน ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 1 ท่าน รวมทั้งสิ้น 5 ท่าน จากนั้น นำผลการสัมภาษณ์มาสรุปเป็นข้อมูลเพื่อนำมากำหนดเป็นร่างหัวข้อเรื่องของการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ปรากฏดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 หัวข้อเรื่องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ลำดับ	รายการหัวข้อเรื่อง
1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
2	ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
3	หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน
4	การมีส่วนร่วมในการจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน
5	ฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน
6	การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน ทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม
7	การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
8	การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน
9	การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวในชุมชน และเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง
10	การออกแบบกิจกรรมและการบริการเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
11	การพัฒนาสินค้าและของที่ระลึกของชุมชน
12	การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน
13	พฤติกรรมนักท่องเที่ยว
14	การติดตามและประเมินผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน
15	หลักมคฺเทศก์ท้องถิ่นกับทักษะการนำเที่ยว
16	การทำบัญชีเพื่อกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม
17	ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน
18	การสื่อความหมายชุมชน
19	การบริการที่พักแบบโฮมสเตย์
20	การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หลังจากนั้น ได้นำหัวข้อเรื่องดังกล่าวทั้งหมด 20 หัวข้อ มาจัดสัมมนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้พิจารณาคัดเลือกหัวข้อในหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการคัดเลือกพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารายการหัวข้อเรื่องโดยรวมทั้งหมดมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.42) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หัวข้อเรื่องที่มีระดับความสำคัญมากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.00) มี 4 หัวข้อเรื่องคือ ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาสินค้าและของที่ระลึกของชุมชน ในขณะเดียวกัน หัวข้อที่เหลือทั้งหมด ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ามีสำคัญอยู่ในระดับมาก ซึ่งหัวข้อเรื่องที่มีความสำคัญมาก 4 อันดับแรกที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.80) ได้แก่ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน การบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน ส่วนหัวข้อเรื่องที่มีความสำคัญเป็น 2 อันดับสุดท้ายและมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.60) คือ การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และ การทำบัญชีเพื่อกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม จากนั้น นำผลการคัดเลือกดังกล่าว มากำหนดเป็นร่างหัวข้อเรื่องในหลักสูตรฝึกอบรม ในขั้นตอนต่อไป

ทั้งนี้ การคัดเลือกหัวข้อเรื่องในหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการคัดเลือกหัวข้อเรื่องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการหัวข้อเรื่อง	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับ
	$\bar{x}$	(S.D.)	ความสำคัญ
1. ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	5.00	0.000	มากที่สุด
2. หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	5.00	0.000	มากที่สุด
3. การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	5.00	0.000	มากที่สุด
4. การพัฒนาสินค้าและของที่ระลึกของชุมชน	5.00	0.000	มากที่สุด
5. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	4.80	0.447	มากที่สุด
6. การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของชุมชน	4.80	0.447	มากที่สุด
7. การบริการที่พักแบบโฮมสเตย์	4.80	0.447	มากที่สุด
8. การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน	4.80	0.447	มากที่สุด
9. การสื่อความหมายชุมชน	4.60	0.548	มากที่สุด
10. หลักมคฺเทศก์ท้องถิ่นกับทักษะการนำเที่ยว	4.60	0.548	มากที่สุด
11. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน	4.40	0.548	มาก
12. การมีส่วนร่วมในการจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.40	0.894	มาก
13. การออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว	4.20	0.447	มาก
14. การติดตามและประเมินผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	4.20	0.447	มาก
15. การสร้างภาคีเครือข่ายความร่วมมือการท่องเที่ยวโดยชุมชน	4.20	0.447	มาก
16. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	3.80	4.447	มาก
17. พฤติกรรมนักท่องเที่ยว	3.80	0.447	มาก
18. ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.80	0.837	มาก
19. การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	3.60	0.548	มาก
20. การทำบัญชีเพื่อกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม	3.60	0.548	มาก
รวม	4.42	0.104	มาก

ระดับความสำคัญ	มีระดับความสำคัญมากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00
	มีระดับความสำคัญมาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50
	มีระดับความสำคัญปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50
	มีระดับความสำคัญน้อย	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50
	มีระดับความสำคัญน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50

1.4 ผลการสำรวจความต้องการและความจำเป็นของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การสำรวจความต้องการและความจำเป็นของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยใช้แบบสำรวจความต้องการในการฝึกอบรมในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 ชุด โดยได้แบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตอนที่ 3 ระดับความรู้และความต้องการเนื้อหาสาระ/หัวข้อเรื่องในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 56)

อายุ กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 45.12 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 20 ปี และมีอายุสูงสุด 80 ปี ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีอายุอยู่ระหว่าง 41-60 ปี (ร้อยละ 54) รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 21-40 ปี (ร้อยละ 32.30) และมีอายุมากกว่า 60 ปี (ร้อยละ 3.80) ตามลำดับ

สถานภาพการสมรส กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดสมรสแล้ว (ร้อยละ 81.80) รองลงมา ยังเป็นโสด (ร้อยละ 12.30) ที่เหลือเป็นหม้ายและหย่าร้างในอัตราส่วนเท่ากัน (ร้อยละ 3)

ระดับการศึกษาสูงสุด กลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดมีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 93.50) รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 6) และสูงกว่าระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 0.50) ตามลำดับ

อาชีพหลัก กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งเป็นเกษตรกรทำนา ทำสวน หรือทำไร่ (ร้อยละ 62.50) รองลงมา ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย (ร้อยละ 23.50) และรับจ้างทั่วไป (ร้อยละ 8) ตามลำดับ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเท่ากับ 12,038.66 บาท โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำสุดคือ 5,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงสุดคือ 80,000 บาท ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 10,000 บาท (ร้อยละ 67.10) รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001-20,000 บาท (ร้อยละ 28.10) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาท (ร้อยละ 3.20) ตามลำดับ

การดำรงตำแหน่งในชุมชน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นผู้นำกลุ่ม ชมรม หรือสมาคมต่างๆ ในชุมชน (ร้อยละ 29.30) ซึ่งมีอัตราส่วนใกล้เคียงกับเป็นสมาชิกองค์การบริหาร

ส่วนตำบล (ร้อยละ 29) รองลงมาเป็นสมาชิก อสม. (ร้อยละ 17.50) และเป็นกำนัน สารวัตรกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน (ร้อยละ 12.30) ตามลำดับ

ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้นำอยู่ในชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้นำอยู่ในชุมชนโดยเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ปี โดยมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้นำอยู่ในชุมชนน้อยที่สุดคือ 1 ปี และมีระยะเวลาดำรงตำแหน่งสูงสุดคือ 36 ปี ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้นำอยู่ในชุมชนไม่เกิน 20 ปี (ร้อยละ 72.90) รองลงมามีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งประมาณ 21-40 ปี (ร้อยละ 20.60) และมีระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งประมาณ 41-60 ปี (ร้อยละ 4.20) ตามลำดับ

ภูมิสำเนา กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเป็นคนในพื้นที่หรือเป็นคนในชุมชน โดยกำเนิด (ร้อยละ 85.80) ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างที่ย้ายมาจากที่อื่น เกือบทั้งหมดย้ายมาจากภาคกลาง (ร้อยละ 80.70) รองลงมา ย้ายมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 12.30) และภาคใต้ (ร้อยละ 7) ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ กลุ่มตัวอย่างมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนนั้นๆ โดยเฉลี่ยเท่ากับ 34.58 ปี โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่น้อยที่สุดคือ 1 ปี และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากที่สุดคือ 70 ปี ในขณะเดียวกัน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ประมาณ 21-40 ปี (ร้อยละ 41.80) รองลงมา มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ประมาณ 41-60 ปี (ร้อยละ 32.50) และมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่เกิน 20 ปี (ร้อยละ 23.10) ตามลำดับ

ทั้งนี้ ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน แสดงดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป

ข้อมูลทั่วไป	ผู้ให้ข้อมูล (n = 400)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	224	56.00
หญิง	176	44.00
อายุ		
ไม่เกิน 20 ปี	40	10.00
21 - 40 ปี	129	32.30
41 - 60 ปี	216	54.00
มากกว่า 60 ปี	15	3.80
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 45.12 ปี ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) = 9.76 ปี		
ค่าต่ำสุด (min) = 20 ปี ค่าสูงสุด (max) = 80 ปี		
สถานภาพการสมรส		
โสด	49	12.30
สมรส	327	81.80
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	12	3.00
หม้าย	12	3.00
ระดับการศึกษาสูงสุด		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	374	93.50
ระดับปริญญาตรี	24	6.00
สูงกว่าปริญญาตรี	2	0.50
อาชีพหลัก		
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	15	3.80
พนักงานบริษัทเอกชน	1	0.30
ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย	94	23.50
เกษตรกร/ทำนา/ทำสวน/ทำไร่	250	62.50
รับจ้างทั่วไป	32	8.00
อื่นๆ (ว่างงาน/นักศึกษา/แม่บ้าน-พ่อบ้าน)	8	2.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (n = 313)		
ไม่เกิน 10,000 บาท	210	67.10
10,001 - 20,000 บาท	88	28.10
20,001 - 30,000 บาท	10	3.20
มากกว่า 30,000 บาท	5	1.60
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 12,038.66 บาท ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 7,131.65 บาท		
ค่าต่ำสุด (min) = 5,000 บาท ค่าสูงสุด (max) = 80,000 บาท		

ตารางที่ 8 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ผู้ให้ข้อมูล (n = 400)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การดำรงตำแหน่งผู้นำในชุมชน		
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน	49	12.30
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	36	9.00
รองนายก อบต./เลขานายก อบต.	7	1.80
ปลัด อบต.	5	1.30
สมาชิก อบต.	116	29.00
ผู้นำกลุ่ม/ชมรม/สมาคมในหมู่บ้าน	117	29.30
อสม.	70	17.50
ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้นำน้อยในชุมชน		
ไม่เกิน 20 ปี	226	72.90
21 - 40 ปี	64	20.60
41 - 60 ปี	13	4.20
มากกว่า 60 ปี	7	2.30
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 4.54 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 4.50 ปี		
ค่าต่ำสุด (min) = 1 ปี ค่าสูงสุด (max) = 36 ปี		
ภูมิลาเนา		
เป็นคนในพื้นที่/ชุมชนมาตั้งแต่กำเนิด	343	85.80
ย้ายมาจากถิ่นอื่น	57	14.30
ย้ายมาจากจังหวัด (n = 57)		
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	7	12.30
ภาคกลาง	46	80.70
ภาคใต้	4	7.00
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ (n = 268)		
ไม่เกิน 20 ปี	62	23.10
21 - 40 ปี	112	41.80
41 - 60 ปี	87	32.50
มากกว่า 60 ปี	7	2.60
ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 34.58 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) = 15.75 ปี		
ค่าต่ำสุด (min) = 1 ปี ค่าสูงสุด (max) = 70 ปี		

ตอนที่ 2 ความต้องการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมดเคยเข้ารับการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ร้อยละ 96) และเคยรู้จักการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ร้อยละ 85.80) โดยได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า หมายถึง ชุมชนร่วมมือกันและมีบทบาทเป็นเจ้าของในการจัดการการท่องเที่ยว (ร้อยละ 32.60) ในอัตราส่วนใกล้เคียงกับที่ให้ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนว่า เป็นการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน (ร้อยละ 32.20) รองลงมา ให้ความหมายว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ร้อยละ 17.80) และเป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม (ร้อยละ 10.90) ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งสามารถยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชนได้ (ร้อยละ 54) และสามารถยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถานในชุมชนได้เช่นกัน (ร้อยละ 52.30) แต่กลุ่มตัวอย่างไม่ถึงครึ่งที่สามารถยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เทศกาล งานประเพณีของตนเองได้ (ร้อยละ 46.50) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างเกือบครึ่งมีความต้องการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 49) รองลงมา มีความต้องการฝึกอบรมในระดับมาก (ร้อยละ 30) และในระดับมากที่สุด (ร้อยละ 17.80) ตามลำดับ ส่วนจำนวนวันที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าเหมาะสมในการจัดฝึกอบรมคือ 2 วัน (ร้อยละ 43) รองลงมาคือ 3 วัน (ร้อยละ 28.50) และ 1 วัน (ร้อยละ 24) ตามลำดับ ในทำนองเดียวกัน หากมีการฝึกอบรมมากกว่าหนึ่งวัน กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งมีความเห็นว่า จะสะดวกมากขึ้น ถ้ามีการพักค้างคืน (ร้อยละ 52.50) รองลงมา มีความเห็นว่า จะสะดวกมากขึ้น ถ้าเป็นการไป-กลับ (ร้อยละ 42.50) แต่มีความเห็นว่า ยังไงก็ได้ แล้วแต่ความสะดวกหรือแล้วแต่โอกาส น้อยที่สุด (ร้อยละ 5) ทั้งนี้ หากถามถึงวันที่เหมาะสมในการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างเลือกอบรมในวันจันทร์-วันศุกร์ (ร้อยละ 55.80) มากกว่าที่จะอบรมในวันเสาร์-อาทิตย์ (40.30) และหากถามถึงเดือนที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่าเหมาะสมมากที่สุดในการฝึกอบรมคือ เดือนสิงหาคมและเดือนตุลาคม ในอัตราส่วนที่เท่ากัน (ร้อยละ 96.50) ทั้งนี้ ข้อมูลความต้องการในฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีรายละเอียด แสดงดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความต้องการฝึกอบรม
การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ข้อมูลทั่วไป	ผู้ให้ข้อมูล (n = 400)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเข้ารับการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
เคย	16	96.00
ไม่เคย	384	4.00
เคยรู้จักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
เคย	57	85.80
ไม่เคย	343	14.30
ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (n = 230)		
1. ชุมชนร่วมมือกันและมีบทบาทเป็นเจ้าของในการจัดการท่องเที่ยว	75	32.60
2. เป็นการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน	74	32.20
3. เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	41	17.80
4. เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม	25	10.90
5. คือชุมชนร่วมมือกันจัดธุรกิจการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน เพื่อให้บุคคลภายนอกเข้ามาท่องเที่ยว	7	3.00
6. เป็นการศึกษาดูงานตามชุมชนต่างๆ ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่	4	1.70
7. เป็นการสร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน	1	0.40
8. เป็นการพาคนภายนอกมาท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อเป็นการกระจายรายได้และเกิดความเจริญสู่ชุมชน	1	0.40
9. เป็นการไปศึกษาดูงานในชุมชนอื่น แล้วกลับมาพัฒนาชุมชนของตนเอง	1	0.40
10. คือประชาชนจัดตั้งกลุ่มหรือชมรม โดยมีมีวัตถุประสงค์พานักท่องเที่ยวเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	1	0.40
การยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชน		
รู้จัก/มีการยกตัวอย่าง	216	54.00
ไม่รู้จัก/ไม่มีการยกตัวอย่าง	184	46.00
การยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณสถานในชุมชน		
รู้จัก/มีการยกตัวอย่าง	209	52.30
ไม่รู้จัก/ไม่มีการยกตัวอย่าง	191	47.80
การยกตัวอย่างแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม เทศกาล งานประเพณี		
รู้จัก/มีการยกตัวอย่าง	186	46.50
ไม่รู้จัก/ไม่มีการยกตัวอย่าง	214	53.50

ตารางที่ 9 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	ผู้ให้ข้อมูล (n = 400)	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความสนใจ/ความต้องการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน		
ต้องการมากที่สุด	71	17.80
ต้องการมาก	120	30.00
ต้องการปานกลาง	196	49.00
ต้องการน้อย	11	2.80
ต้องการน้อยที่สุด	2	0.50
จำนวนวันที่เหมาะสมในการจัดฝึกอบรม		
1 วัน	96	24.00
2 วัน	172	43.00
3 วัน	114	28.50
4 วัน	4	1.00
5 วัน	10	2.50
7 วัน	4	1.00
ความสะดวกในการเข้าฝึกอบรม หากมีการฝึกอบรมมากกว่า 1 วัน		
ไป-กลับ	170	42.50
พักค้างคืน	210	52.50
ยังไ้ก็ได้ แล้วแต่ความสะดวก/แล้วแต่โอกาส	20	5.00
วันที่เหมาะสมในการฝึกอบรม		
วันจันทร์-วันศุกร์	223	55.80
วันเสาร์-อาทิตย์	161	40.30
ยังไ้ก็ได้ แล้วแต่ความสะดวก/แล้วแต่โอกาส	16	4.00
เดือนที่เหมาะสมในการฝึกอบรม		
มกราคม	285	71.30
มีนาคม	350	87.50
เมษายน	345	86.30
พฤษภาคม	377	94.30
มิถุนายน	373	93.30
กรกฎาคม	369	92.30
สิงหาคม	386	96.50
ตุลาคม	386	96.50
พฤศจิกายน	361	90.30
ธันวาคม	350	87.50

สถานที่ที่สะดวกในการเข้ารับการอบรม โดยการเรียงลำดับสถานที่ที่สะดวกในการเข้ารับการอบรม ตั้งแต่ลำดับที่ 1 ถึง ลำดับที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกที่จะอบรมในต่างจังหวัดมาเป็นอันดับที่ 1 (ร้อยละ 65.30) อบรมภายในอำเภอ มาเป็นอันดับที่ 2 (ร้อยละ 27) และสะดวกที่จะอบรมที่ใดก็ได้ แล้วแต่สะดวก มาเป็นอันดับที่ 3 (ร้อยละ 6.80) และอบรมภายในจังหวัด เป็นอันดับที่ 4 (ร้อยละ 1.50) ตามลำดับ ทั้งนี้ ข้อมูลสถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสะดวกในการเข้ารับการฝึกอบรม แสดงดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 สถานที่ที่กลุ่มตัวอย่างสะดวกในการเข้ารับการอบรม (n = 400)

สถานที่ที่สะดวกในการฝึกอบรม	ลำดับที่ 1	ลำดับที่ 2	ลำดับที่ 3	ลำดับที่ 4
อบรมภายในอำเภอ				
จำนวน (คน)	108	15	45	232
ร้อยละ (%)	27.00	3.80	11.30	58.00
อบรมภายในจังหวัด				
จำนวน (คน)	6	174	218	2
ร้อยละ (%)	1.50	43.50	54.50	0.50
อบรมต่างจังหวัด				
จำนวน (คน)	261	21	107	11
ร้อยละ (%)	65.30	5.30	26.80	2.80
อบรมที่ใดก็ได้ แล้วแต่สะดวก				
จำนวน (คน)	27	190	29	154
ร้อยละ (%)	6.80	47.50	7.30	38.50

วิธีการฝึกอบรมที่ต้องการในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกวิธีการศึกษาดูงานนอกสถานที่หรือการศึกษา ณ สถานที่จริง มากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.09) รองลงมาคือ การศึกษาโดยสร้างสถานการณ์จำลอง (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.57) การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสาธิต และการฝึกปฏิบัติ (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.56) ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มตัวอย่างเลือกวิธีการฝึกอบรมแบบบรรยาย น้อยที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.66) ทั้งนี้ ข้อมูลวิธีการฝึกอบรมที่กลุ่มตัวอย่างต้องการในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แสดงดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามวิธีการฝึกอบรมที่ต้องการ

วิธีการฝึกอบรม		ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความต้องการ
1.	การศึกษาดูงานนอกสถานที่/การศึกษา ณ สถานที่จริง	4.09	0.93	มาก
2.	การศึกษาโดยสร้างสถานการณ์จำลอง	3.57	1.09	มาก
3.	การประชุมเชิงปฏิบัติการ/การสาธิตและการฝึกปฏิบัติ	3.56	1.07	มาก
4.	การศึกษากرณีศึกษา/กรณีตัวอย่าง	3.51	1.09	มาก
5.	ใช้วิธีการฝึกอบรมแบบผสมผสานในหลายๆ รูปแบบ	3.91	0.98	มาก
6.	การสัมมนา/การระดมสมอง/การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	3.31	1.10	ปานกลาง
7.	การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง เช่น เรียนผ่านทางอินเทอร์เน็ต หรือเรียนทางไปรษณีย์ เป็นต้น	3.19	1.33	ปานกลาง
8.	การอภิปราย/การซักถามร่วมกัน	2.99	1.09	ปานกลาง
9.	การบรรยาย	2.66	1.04	ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม				มาก

ระดับความต้องการ	มีความต้องการมากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00
	มีความต้องการมาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50
	มีความต้องการปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50
	มีความต้องการน้อย	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50
	มีความต้องการน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50

สื่อประกอบการฝึกอบรมที่ต้องการในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกสื่อประกอบการฝึกอบรมประเภทแหล่งเรียนรู้ภายนอก ห้องเรียน/สถานที่ศึกษาจริงๆ มากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.16) รองลงมาคือการใช้เกมหรือ เพลงประกอบการฝึกอบรม (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.70) และใช้ปราชญ์ชาวบ้านหรือผู้รู้ในชุมชน มาร่วมในการฝึกอบรม (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.68) ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเลือก สื่อประกอบการฝึกอบรมประเภทแผ่นใสหรือสไลด์น้อยที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.61) ทั้งนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อประกอบการฝึกอบรมที่กลุ่มตัวอย่างต้องการในการฝึกอบรมการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน แสดงดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสื่อประกอบการฝึกอบรมที่ต้องการ

สื่อประกอบการฝึกอบรม		ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความต้องการ
1. แหล่งเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน/สถานที่ศึกษาจริงๆ		4.16	0.91	มาก
2. เกม/เพลง		3.70	0.96	มาก
3. ปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้รู้ในชุมชน		3.68	1.17	มาก
4. คู่มือ/เอกสารประกอบการฝึกอบรม		3.52	1.05	มาก
8. วีดิทัศน์ (VDO)		3.39	1.15	ปานกลาง
9. บทเรียนคอมพิวเตอร์/อีเลิร์นนิ่ง (E-learning)		3.25	1.36	ปานกลาง
11. พาวเวอร์พอยต์ (Power point)		2.98	1.11	ปานกลาง
12. แผ่นใส/สไลด์		2.61	1.23	ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม				มาก

ระดับความต้องการ	มีความต้องการมากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00
	มีความต้องการมาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50
	มีความต้องการปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50
	มีความต้องการน้อย	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50
	มีความต้องการน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50

เครื่องมือประเมินผลที่ต้องการในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างเลือกเครื่องมือประเมินผลในการฝึกอบรมที่เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.46) รองลงมาคือ แบบบันทึกพฤติกรรมร่วมกับการสังเกต (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.43) และแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.40) ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน กลุ่มตัวอย่างเลือกเครื่องมือประเมินผลที่เป็นแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนน้อยที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.15) ทั้งนี้ ข้อมูลเครื่องมือประเมินผลที่กลุ่มตัวอย่างต้องการในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แสดงดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเครื่องมือประเมินผลการฝึกอบรมที่ต้องการ

เครื่องมือประเมินผลการฝึกอบรม		ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความต้องการ
1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน		3.46	1.11	มาก
2. แบบบันทึกพฤติกรรมร่วมกับการสังเกต		3.43	1.09	มาก
3. แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน		3.40	1.03	ปานกลาง
4. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน		3.15	1.15	ปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ยรวม				มาก

ระดับความต้องการ			มีความต้องการมากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00
			มีความต้องการมาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50
			มีความต้องการปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50
			มีความต้องการน้อย	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50
			มีความต้องการน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50

ตอนที่ 3 ระดับความรู้และความต้องการเนื้อหาสาระ/หัวข้อเรื่องในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การศึกษาระดับความรู้และความต้องการเนื้อหาสาระ/หัวข้อเรื่องในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การพิจารณา ระดับความรู้และความต้องการในการฝึกอบรมดังกล่าว ดังนี้คือ

ความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักระดับความรู้ออกเป็น 5 ระดับคือ

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	ระดับความรู้มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	ระดับความรู้มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	ระดับความรู้ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	ระดับความรู้น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	ระดับความรู้น้อยที่สุด

ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นเกณฑ์ในการประเมินระดับความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวคือ ตั้งแต่ 3.50 ลงมา จะอยู่ในเกณฑ์ที่มีระดับความรู้ปานกลาง ซึ่งจะนำไปกำหนดหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ต่อไป

ความต้องการในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ ได้มีการแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักระดับความต้องการออกเป็น 5 ระดับคือ

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	หมายถึง	ระดับความต้องการ/ความจำเป็นมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	หมายถึง	ระดับความต้องการ/ความจำเป็นมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	หมายถึง	ระดับความต้องการ/ความจำเป็นปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	หมายถึง	ระดับความต้องการ/ความจำเป็นน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	หมายถึง	ระดับความต้องการ/ความจำเป็นน้อยที่สุด

ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นเกณฑ์ในการหาความต้องการและความจำเป็นในการฝึกอบรมคือ ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป จะอยู่ในเกณฑ์ต้องการและจำเป็นมาก ซึ่งจะนำไปกำหนดหลักสูตรหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ต่อไป

ผลการศึกษาระดับความรู้และความต้องการระดับความรู้และความต้องการเนื้อหาสาระ/หัวข้อเรื่องในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่อง แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.20) ในขณะเดียวกัน กลับต้องการฝึกอบรมในหัวข้อเรื่องการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14) หากพิจารณาเป็นรายหัวข้อ/หน่วย จะพบว่า หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง

(ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.05) และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.96) หน่วยที่ 2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.15) และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.99) หน่วยที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.20) และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.09) หน่วยที่ 4 การจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.12) และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.03) หน่วยที่ 5 การจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.16) และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.09) หน่วยที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.17) และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.11) หน่วยที่ 7 การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.09) และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14) หน่วยที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.09) และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.09) หากพิจารณาในหัวข้อ/หน่วยทั้งหมด พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.13) และมีความต้องการในการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.09) เช่นกัน

ทั้งนี้ ข้อมูลระดับความรู้และความต้องการเกี่ยวกับหัวข้อ/เนื้อหาในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน แสดงดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้และระดับความต้องการหัวข้อ/เนื้อหาในการฝึกอบรมการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

หัวข้อ/เนื้อหาในการฝึกอบรม การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับความรู้			ระดับความต้องการ		
	ค่าคะแนน	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับ	ค่าคะแนน	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับ
	เฉลี่ย ($\bar{x}$)	มาตรฐาน (S.D.)	ความต้องการ	เฉลี่ย ($\bar{x}$)	มาตรฐาน (S.D.)	ความต้องการ
หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว						
1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว	3.01	1.21	ปานกลาง	3.78	0.76	มาก
1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว	3.05	1.26	ปานกลาง	3.99	0.71	มาก
1.3 องค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	3.03	1.24	ปานกลาง	4.00	0.83	มาก
1.4 การจำแนกรูปแบบของการท่องเที่ยวในปัจจุบัน	3.08	1.30	ปานกลาง	3.99	0.86	มาก
1.5 ผลกระทบจากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่น	3.10	1.30	ปานกลาง	4.05	0.77	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ยของหน่วยที่ 1	3.05	1.13	ปานกลาง	3.96	0.52	มาก
หน่วยที่ 2 ทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยวชุมชน						
2.1 ความหมายของทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยว	3.12	1.21	ปานกลาง	3.88	0.84	มาก
2.2 ประเภทของทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยว	3.10	1.30	ปานกลาง	3.96	0.87	มาก
2.3 แหล่งท่องเที่ยว/ทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย	3.15	1.35	ปานกลาง	4.05	0.76	มาก
2.4 ฐานทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยวในชุมชน	3.21	1.27	ปานกลาง	4.03	0.78	มาก
2.5 การอนุรักษ์ทฤษฎีการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืน	3.17	1.35	ปานกลาง	4.05	0.75	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ยของหน่วยที่ 2	3.15	1.16	ปานกลาง	3.99	0.55	

ตารางที่ 14 (ต่อ)

หัวข้อ/เนื้อหาในการฝึกอบรม การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับความรู้			ระดับความต้องการ		
	ค่าคะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความต้องการ	ค่าคะแนน เฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความต้องการ
หน่วยที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
3.1 ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
3.2 ลักษณะของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.28	1.25	ปานกลาง	4.11	0.77	มาก
3.3 ปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.31	1.32	ปานกลาง	4.14	0.82	มาก
3.4 หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.18	1.30	ปานกลาง	4.13	0.76	มาก
3.5 ขั้นตอนในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.05	1.22	ปานกลาง	4.06	0.78	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ยของหน่วยที่ 3	3.19	1.29	ปานกลาง	4.01	0.76	มาก
หน่วยที่ 4 การจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม	3.20	1.14	ปานกลาง	4.09	0.54	มาก
4.1 ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว						
4.2 การประเมินขีดความสามารถและความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน	3.04	1.17	ปานกลาง	4.00	0.77	มาก
4.3 การจัดตั้งชมรมและการบริหารจัดการชมรมการท่องเที่ยว	3.19	1.32	ปานกลาง	3.96	0.85	มาก
4.4 การกำหนดแผนการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน	3.18	1.33	ปานกลาง	4.13	0.77	มาก
4.5 การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน	3.09	1.27	ปานกลาง	4.08	0.79	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ยของหน่วยที่ 4	3.08	1.30	ปานกลาง	3.97	0.86	มาก
	3.12	1.15	ปานกลาง	4.03	0.63	มาก

ตารางที่ 14 (ต่อ)

หัวข้อ/เนื้อหาในการฝึกอบรม การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับความรู้			ระดับความต้องการ		
	ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความต้องการ	ค่าคะแนนเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความต้องการ
หน่วยที่ 5 การจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
5.1 การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน	3.12	1.26	ปานกลาง	4.15	0.91	มาก
5.2 การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน	3.18	1.32	ปานกลาง	4.04	0.83	มาก
5.3 การบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน	3.17	1.32	ปานกลาง	4.13	0.83	มาก
5.4 การติดตามประเมินผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.16	1.33	ปานกลาง	4.06	0.79	มาก
2.5 หลักการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	3.19	1.28	ปานกลาง	4.08	0.83	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ยของหน่วยที่ 5						
	3.16	1.15	ปานกลาง	4.09	0.83	มาก
หน่วยที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
6.1 การค้นหาและกำหนดกิจกรรม/การบริการการท่องเที่ยว	3.18	1.33	ปานกลาง	4.09	0.79	มาก
6.2 การออกแบบและพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยว	3.12	1.28	ปานกลาง	4.06	0.77	มาก
6.3 การพัฒนาสินค้าของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ชุมชน	3.13	1.29	ปานกลาง	4.04	0.79	มาก
6.4 การบริการอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว	3.18	1.33	ปานกลาง	4.09	0.79	มาก
6.5 การบริการที่พักแบบโฮมสเตย์	3.12	1.29	ปานกลาง	4.05	0.80	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ยของหน่วยที่ 6						
	3.17	1.16	ปานกลาง	4.11	0.53	มาก

ตารางที่ 14 (ต่อ)

หัวข้อ/เนื้อหาในการฝึกอบรม การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ระดับความรู้			ระดับความต้องการ		
	ค่าคะแนน	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับ	ค่าคะแนน	ค่าเบี่ยงเบน	ระดับ
	เฉลี่ย ($\bar{x}$)	มาตรฐาน (S.D.)	ความต้องการ	เฉลี่ย ($\bar{x}$)	มาตรฐาน (S.D.)	ความต้องการ
หน่วยที่ 7 การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน						
7.1 ความหมายของนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	3.01	1.21	ปานกลาง	4.08	0.81	มาก
7.2 การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่บริโภคการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.16	1.33	ปานกลาง	4.07	0.75	มาก
7.3 การพัฒนาสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชน	3.10	1.31	ปานกลาง	4.18	0.74	มาก
7.4 หลักการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.07	1.31	ปานกลาง	4.16	0.78	มาก
7.5 การสร้างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.12	1.39	ปานกลาง	4.22	0.79	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ยของหน่วยที่ 7	3.09	1.20	ปานกลาง	4.14	0.58	มาก
หน่วยที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน						
8.1 การสื่อความหมายชุมชน	3.07	1.25	ปานกลาง	4.02	0.86	มาก
8.2 นักสื่อความหมายชุมชน หรือ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	3.04	1.23	ปานกลาง	4.10	0.83	มาก
8.3 ทักษะการบริการนำเที่ยว	3.21	1.37	ปานกลาง	4.19	0.80	มาก
8.4 ภาษาอังกฤษเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน	3.19	1.41	ปานกลาง	4.17	0.84	มาก
8.5 การออกแบบเส้นทางและสถานีสื่อความหมายชุมชน	2.95	1.28	ปานกลาง	4.00	0.89	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ยของหน่วยที่ 8	3.09	1.17	ปานกลาง	4.09	0.62	มาก
คะแนนรวมเฉลี่ยทั้งหมด 8 หน่วยเรียน	3.13	1.08	ปานกลาง	4.09	0.43	มาก

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม

การออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง) ซึ่งมีขั้นตอนในการพัฒนา 4 ขั้นตอนดังนี้คือ

(1) การระบุหลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม ทั้งนี้ ในการกำหนดหลักการและเหตุผลจะได้มาจากการศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(2) การกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม โดยให้สอดคล้องกับหลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม ทั้งนี้ จะต้องมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาด้านความรู้ เกิดทัศนคติที่ดี และเกิดทักษะการปฏิบัติงานแก่ผู้เข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในขณะเดียวกันการระบุวัตถุประสงค์ต้องนำไปสู่การแก้ปัญหาและอุปสรรคที่ได้วิเคราะห์ไว้ (ในขั้นตอนที่ 1)

(3) การกำหนดโครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อเรื่อง/หน่วยเรียนจำนวน 8 หัวข้อ และในแต่ละหัวข้อ/หน่วยเรียน ประกอบด้วย 5 ส่วนที่สำคัญคือ

(3.1) วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ซึ่งในการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมนี้จะต้องพิจารณาวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเป็นหลัก

(3.2) เนื้อหาในการฝึกอบรม เป็นข้อมูลเนื้อหาที่สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม โดยพิจารณาเนื้อหาและลำดับตามความต้องการผู้เข้ารับการฝึกอบรม (ตามขั้นตอนที่ 1) ซึ่งประกอบด้วยหัวข้อเรื่อง/หน่วยเรียน จำนวน 8 หัวข้อ/หน่วยเรียน และยังหมายถึงเนื้อหาในเอกสารประกอบการฝึกอบรม ที่ทำเป็นใบเนื้อหาในแต่ละหน่วยเรียน/หัวข้อนอกจากนี้ เนื้อหาดังกล่าวยังสามารถช่วยให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมใช้ทบทวนหรือศึกษาเพิ่มเติม ภายหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรมได้อีกด้วย

(3.3) วิธีการฝึกอบรม คือการคัดเลือกและกำหนดเทคนิค วิธีการ และกิจกรรมในกระบวนการฝึกอบรม ที่คำนึงถึงความพร้อมและพื้นฐานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้วิธีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่มีทั้งการบรรยายให้ความรู้และการฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว โดยใช้สถานที่ทำการอบรมในพื้นที่ที่ชุมชนพึงมี ได้แก่ ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมถึงสถานที่ที่เหมาะสมกับการศึกษาเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชน ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม รวมถึง ชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาเพื่อการศึกษาดูงานในสถานที่จริง เพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เข้าร่วมการฝึกอบรมครบตาม

กระบวนการ และเพื่อให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมสามารถนำความรู้จากการอบรมไปบริหารจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเองต่อไปได้

(3.4) สื่อประกอบการฝึกอบรม ซึ่งสื่อประกอบการบรรยายในแต่ละหัวข้อ/หน่วยเรียน ให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดนั้น ผู้วิจัยได้ออกแบบสื่อประกอบการบรรยาย โดยใช้โปรแกรม Microsoft Power Point ประกอบการบรรยายเพื่อให้มองเห็นภาพ อันเป็นเครื่องมือช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจ ในเนื้อหา และทำให้เกิดความสนใจเพิ่มมากขึ้น โดยสื่อดังกล่าวมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ ฝึกอบรม และยังได้คำนึงถึงระดับความสำคัญในแต่ละวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของชุดฝึกอบรมด้วย

(3.5) การประเมินผล คือเกณฑ์และวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ในการฝึกอบรม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมและเนื้อหาในการฝึกอบรมด้วย ทั้งนี้ หลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าวนี้

(4) การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) และปรับปรุงและแก้ไขหลักสูตร ฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะ ให้มีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสมเพิ่มมากขึ้น ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมในขั้นตอนต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้ กำหนดตัวชี้วัดและวิธีการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ดังกล่าว จากผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้อง ใน 2 ประเด็นคือ ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรมและความสอดคล้อง ของหลักสูตรฝึกอบรม

2.1 ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง)

ผู้วิจัยทำการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถของผู้นำชุมชน ท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง) มีรายละเอียดดังนี้คือ

(ร่าง)

หลักสูตรฝึกอบรม

เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7-11 ได้เกิดกระแสนิยมกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ชุมชนท้องถิ่นได้พึ่งพาตัวเอง เป็นผู้ตัดสินใจและกำหนดทิศทางการพัฒนาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับกระแสแนวคิด “การท่องเที่ยวโดยชุมชน” (Community-Based Tourism) ที่ได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมกำหนดอนาคตและทิศทางการท่องเที่ยวด้วยตนเอง บนฐานคิดที่ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว โดยการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นด้านต่างๆ ทั้งธรรมชาติประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต และวิถีการผลิตของชุมชน มาใช้เป็นต้นทุนหรือปัจจัยในการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ที่เน้นให้เกิดความยั่งยืนสู่คนรุ่นลูกหลานและเกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น ตลอดจนคำนึงถึงความสามารถในการรองรับของธรรมชาติเป็นสำคัญ นอกจากนี้ สามารถใช้ “การท่องเที่ยว” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ที่ทำให้ชุมชนมีรายได้เสริมจากการท่องเที่ยว ลดการพึ่งพาสังคมภายนอก และกลายเป็นชุมชนที่เข้มแข็งที่พึ่งตนเองได้ ขณะเดียวกัน ยังนำไปสู่การดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมที่สมดุลกับภูมิปัญญาและอัตลักษณ์ของชุมชนให้มีความยั่งยืนตลอดไป ซึ่งความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับขีดความสามารถของสมาชิกในชุมชนที่เป็นผู้ดำเนินการ ว่าจะมีความรู้ความเข้าใจถึงแก่นแท้ของหลักการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ในขณะเดียวกัน จากการศึกษาผลการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ที่ผ่านมา พบว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนทำให้เกิดทั้งผลดีและผลเสียแก่ชุมชนท้องถิ่นมากมาย และปัญหาที่ชุมชนประสบในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนที่สำคัญปัญหาหนึ่งคือ ชุมชนที่เป็นผู้จัดการท่องเที่ยว ยังขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ดังนั้น ถ้าจะส่งเสริมให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการท่องเที่ยวของชุมชนได้นั้น จำเป็นที่สมาชิกในชุมชนต้องได้รับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ทักษะคิด และทักษะการดำเนินการไปพร้อมๆ กัน เพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนต่อไปได้ ทั้งนี้ “ผู้นำชุมชนท้องถิ่น” ถือว่ามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนมากที่สุดเช่นกัน จึงควรได้รับการส่งเสริมความรู้และทักษะในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ที่ถูกต้อง เพื่อที่จะนำไปบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนเอง ให้เกิดมูลค่าเพิ่ม สามารถสร้างประโยชน์ต่อชุมชนและรักษาแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม การฝึกอบรมจะเกิดประโยชน์สูงสุดได้ จำเป็นต้องมี “หลักสูตรฝึกอบรม” ที่รวบรวมความรู้และประสบการณ์ อันจะช่วยให้ชุมชนสามารถบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับบริบทชุมชน และศักยภาพของฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน รวมถึงเหมาะสมกับขีดความสามารถของคนในชุมชนด้วย แต่จากการศึกษาเอกสาร บทความ และผลการวิจัยที่ผ่านมา พบว่า หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีน้อยมาก และเท่าที่พบจะเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น เพื่อให้การศึกษาในระบบ เช่น สำหรับนักศึกษาโปรแกรมการท่องเที่ยวในมหาวิทยาลัยต่างๆ ที่เน้นเนื้อหาที่เจาะลึก และยังไม่เหมาะสมกับสภาพชุมชน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ ที่เหมาะสมกับการให้ศึกษานอกระบบ และมีความเหมาะสมในการฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะกับกลุ่มของผู้นำชุมชนท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม

1. เพื่อให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เป็นผู้เข้ารับการอบรม มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเองได้
2. เพื่อให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เป็นผู้เข้ารับการอบรม เกิดทัศนคติที่ดีและถูกต้องในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเองได้
3. เพื่อให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เป็นผู้เข้ารับการอบรม เกิดทักษะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเองได้อย่างเหมาะสม
4. เพื่อให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นที่เป็นผู้เข้ารับการอบรมนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในท้องถิ่นของตนเองได้อย่างเหมาะสม

โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม

หลักสูตรฝึกอบรมเรียน ที่ประกอบไปด้วยภาคทฤษฎี ซึ่งแบ่งเป็น 8 หัวข้อ/หน่วยเรียน ดังนี้คือ			
หน่วยที่ 1	ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	จำนวน	3 ชั่วโมง
หน่วยที่ 2	ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน	จำนวน	3 ชั่วโมง
หน่วยที่ 3	แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน	3 ชั่วโมง
หน่วยที่ 4	การจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม	จำนวน	3 ชั่วโมง
หน่วยที่ 5	การจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน	6 ชั่วโมง
หน่วยที่ 6	การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน	6 ชั่วโมง

หน่วยที่ 7 การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	จำนวน	6 ชั่วโมง
หน่วยที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน	จำนวน	6 ชั่วโมง
การศึกษาดูงานนอกสถานที่	จำนวน	6 ชั่วโมง
รวมทั้งสิ้น		42 ชั่วโมง

ซึ่งหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง) มีโครงสร้างที่ประกอบไปด้วยหัวข้อ/หน่วยเรียน จำนวน 8 หน่วยเรียน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง)

หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

จุดหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	วิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การประเมินผล
1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอกความหมายของการท่องเที่ยวได้	1. บทนำ เพื่อเข้าสู่การฝึกอบรมการท่องเที่ยว 2. วิวัฒนาการและสถานการณ์การท่องเที่ยว 3. ความหมายของการท่องเที่ยว 4. องค์ประกอบของการท่องเที่ยว	1. กิจกรรมสัมพันธ์ 2. ทำแบบทดสอบก่อนฝึกอบรม 3. บรรยายกล่าวนำ 4. บรรยายประกอบ power point 5. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. เกม เพลง และวัสดุประกอบเกม 2. แบบทดสอบความรู้/ทัศนคติ/ทักษะ 3. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 4. สื่อการสอน power point 5. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวได้	1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยว 2. อุปสรรคที่มีผลต่อการท่องเที่ยว	1. บรรยายประกอบ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. สื่อการสอนแบบ power point 2. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจองค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	1. องค์ประกอบของระบบการท่องเที่ยว 2. ความหมาย/ลักษณะของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 3. องค์ประกอบของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว 4. ธุรกิจทางตรงและทางอ้อมที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว	1. บรรยายประกอบกับ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. สื่อการสอนแบบ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD 4. ปากกาเคมี	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถจำแนกรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบันได้	1. การจำแนกรูปแบบของการท่องเที่ยว 2. รูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน	1. บรรยายประกอบกับ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. สื่อการสอนแบบ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
5. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมรับรู้และตระหนักถึงผลกระทบจากการท่องเที่ยวที่มีมาสู่ชุมชนท้องถิ่นได้	1. ความสัมพันธ์ของชุมชนกับการท่องเที่ยว 2. ผลกระทบจากการท่องเที่ยวสู่ชุมชนท้องถิ่น 2.1 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ 2.2 ผลกระทบทางสังคม 2.3 ผลกระทบทางวัฒนธรรม 2.4 ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม	1. กระบวนการกลุ่มและการระดมสมอง 2. กรณีศึกษา: ผลกระทบจากการท่องเที่ยว 3. บรรยายสรุปด้วย power point 4. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 5. แสดงความคิดเห็นสรุปบทเรียนร่วมกัน	1. กระดาษ Flip Chart / บอร์ด 2. กระดาษการ์ดสี/ปากกาสี 3. กรณีศึกษาดูอย่าง 4. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 5. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD 6. แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่ม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน

หน่วยที่ 2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน

จุดหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	วิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การประเมินผล
1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมอธิบายความหมายและองค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยวได้	1. ความหมายทรัพยากรการท่องเที่ยว/แหล่งท่องเที่ยว 2. ความสำคัญของทรัพยากรการท่องเที่ยว 3. องค์ประกอบของทรัพยากรการท่องเที่ยว 4. คุณลักษณะของทรัพยากรการท่องเที่ยว	1. บรรยายกล่าวนำ 2. บรรยายประกอบ power point 3. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. สื่อการสอนแบบ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถแบ่งประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยวได้	การจำแนกประเภทของทรัพยากรการท่องเที่ยว	1. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 2. บรรยายประกอบ power point 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. สื่อการสอนแบบ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมรู้จักแหล่งท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย	1. แหล่งท่องเที่ยว/ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย 2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่อนุรักษ์ 3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นมรดกโลก	1. บรรยายประกอบ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. สื่อการสอนแบบ power point แหล่งท่องเที่ยวของในประเทศไทย 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอกเกี่ยวกับฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองได้	1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติในชุมชน 2. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณสถาน และโบราณวัตถุในชุมชน 3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม เทศกาล งานประเพณี กิจกรรมต่างๆ ในชุมชน	1. กระบวนการกลุ่มและการระดมสมอง 2. ทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping) 3. วิเคราะห์ชุมชนด้วย SWOT Analysis 4. นำเสนองานกลุ่ม (Presentation) 5. การบรรยายสรุปด้วย power point 6. แสดงความคิดเห็นสรุปบทเรียนร่วมกัน	1. กระดาษ Flip Chart / บอร์ด 2. กระดาษการ์ดสี/กระดาษ A4 3. ปากกาเคมี/ปากกาสีต่างๆ 4. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 5. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. วิเคราะห์เนื้อหาจากแผนที่ความคิด 3. วิเคราะห์เนื้อหาจากกิจกรรม SWOT 4. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
5. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอกวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืนได้	1. สาเหตุที่ทำให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเสื่อมโทรม 2. สภาพปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว	1. บรรยายประกอบกับ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD 4. แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน

หน่วยที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จุดหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	วิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การประเมินผล
1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	1. จุดกำเนิดของการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. ความหมายของการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. บรรยายกล่าวนำ 2. แนะนำการท่องเที่ยวด้วยวีดิทัศน์ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 4. บรรยายสรุปด้วย power point	1. วีดิทัศน์ (VDC)/เครื่องฉายวีดิทัศน์ 2. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 3. สื่อการสอนแบบ power point 4. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการสนใจศึกษาในวีดิทัศน์ 2. สังเกตการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น 3. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 4. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายลักษณะของการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	1. ลักษณะของการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. องค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. เป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4. ความแตกต่างของการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการท่องเที่ยวอื่นๆ ในรูปแบบที่ใกล้เคียง	1. ทำกิจกรรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ 2. รับฟังบรรยายจากวิทยากรภายนอก (CBTM ของชุมชนเกาะเกร็ด) 3. อภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาดูงานนอกสถานที่ 4. บรรยายสรุปด้วย power point	1. คู่มือประกอบการศึกษาดูงานนอกสถานที่ (ชุมชนเกาะเกร็ด) 2. ลำโพงสนาม / บัตรรายชื่อ 3. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 4. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในกิจกรรมศึกษาดูงานนอกสถานที่ 2. รายงานผลการศึกษาดูงานนอกสถานที่ 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอกปัจจัยความสำเร็จในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	1. ปัจจัยที่เอื้อให้ชุมชนสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวได้ 2. ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. ข้อควรระวังในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 4. การสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. กระบวนการกลุ่มและการระดมสมอง 2. กรณีศึกษา: CBT บ้านคีรีวง 3. ทำแผนที่ความคิด (Mind Mapping) 4. นำเสนองานกลุ่ม (Presentation) 5. บรรยายสรุปด้วย power point	1. กระดาษ Flip Chart / บอร์ด 2. กระดาษ A4 / ปากกาสีต่างๆ 3. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 4. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. วิเคราะห์เนื้อหาจากกิจกรรมกรณีศึกษา 3. วิเคราะห์เนื้อหาจากแผนที่ความคิด 4. วิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนองานกลุ่ม 5. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายหลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	1. หลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. บรรยายประกอบ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. สื่อการสอนแบบ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
5. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายขั้นตอนการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	1. ขั้นตอนในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. บรรยายประกอบ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. สรุปบทเรียนร่วมกัน	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD 4. แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน

หน่วยที่ 4 การบริหารชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม

จุดหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	วิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การประเมินผล
1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบาย วิธีชักชวนชุมชนให้มีส่วนร่วม ในการจัดการการท่องเที่ยวได้	1. ความหมายและลักษณะของชุมชน 2. ความหมายและประเภทของการมีส่วนร่วม 3. ชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว	1. บรรยายกล่าวนำ 2. บรรยายประกอบ power point 3. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. สื่อการสอนแบบ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถประเมิน ขีดความสามารถและความเป็นไปได้ ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน	1. การค้นหาเป้าหมายและสร้างแรงจูงใจ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน 2. การประเมินขีดความสามารถและความเป็นไปได้ ในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน 2.1 การประเมินทัศนคติ/ความต้องการมีส่วนร่วม 2.2 การประเมินความรู้ ความเข้าใจ และทักษะ	1. เทคนิค AIC และ Fish Bone 2. กระบวนการกลุ่มและการระดมสมอง 3. นำเสนองานกลุ่ม (Presentation) 4. ทำแบบประเมินขีดความสามารถ 5. แสดงความคิดเห็นสรุปบทเรียนร่วมกัน 6. บรรยายสรุปด้วย power point	1. บทปฏิบัติการการเริ่มต้นจัด CBT 2. กระดาษ Flip Chart / บอร์ด 3. กระดาษ A4/ปากกาสีต่างๆ 4. แบบประเมินขีดความสามารถ CBT 5. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 6. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. วิเคราะห์เนื้อหาจากการนำเสนอ งานกลุ่ม (Presentation) 3. ประเมินจากการทำแบบประเมิน ขีดความสามารถ CBTM ของชุมชน 4. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบาย วิธีการจัดตั้งและบริหารจัดการ ชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	1. วิธีการจัดตั้งชมรมการท่องเที่ยวของชุมชน 2. การกำหนดโครงสร้างและการบริหารจัดการ ชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. การกำหนดกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง	1. แสดงบทบาทสมมติ (Role Play) 2. กระบวนการกลุ่มและการระดมสมอง 3. นำเสนองานกลุ่ม (Presentation) 4. แสดงความคิดเห็นสรุปบทเรียนร่วมกัน 5. บรรยายสรุปด้วย power point	1. บทปฏิบัติการการจัดตั้งชมรม CBT 2. กระดาษ Flip Chart / บอร์ด 3. กระดาษ A4/ปากกาสีต่างๆ 4. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 5. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น และสรุปบทเรียนร่วมกัน 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถกำหนด แผนการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน	1. การกำหนดแผนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. แสดงบทบาทสมมติ (Role Play) 2. กระบวนการกลุ่มและการระดมสมอง 3. ฝึกปฏิบัติทำแผน CBTM ของชุมชน 4. แสดงความคิดเห็นสรุปบทเรียนร่วมกัน 5. บรรยายสรุปด้วย power point	1. บทปฏิบัติการการทำแผน CBT 2. กระดาษ Flip Chart / บอร์ด 3. กระดาษ A4/ปากกาสีต่างๆ 4. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 5. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. วิเคราะห์เนื้อหาจากแผน CBTM 3. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น 4. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 5. คะแนนจากแบบประเมินทักษะการทำแผน
5. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอก วิธีเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับ การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	1. การเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 2. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 3. บรรยายสรุปด้วย power point	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD 4. แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน	1. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน

หน่วยที่ 5 การจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จุดหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	วิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การประเมินผล
1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนได้	1. แนวทางการจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน 2. การประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน 3. การศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. ศึกษาเรียนรู้นอกห้องเรียน/ภายในชุมชน 2. ใช้ผู้รู้/วิทยากรของชุมชนบรรยาย 3. ฝึกปฏิบัติการประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน 4. กระบวนการกลุ่มและการระดมสมอง 5. นำเสนองานกลุ่ม (Presentation) 6. บรรยายสรุปด้วย power point	1. บทปฏิบัติการการประเมินศักยภาพ 2. แบบประเมินศักยภาพชุมชน 3. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 4. กระดาษ Flip Chart / บอร์ด 5. กระดาษ A4/ปากกาสีต่างๆ 6. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 7. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน 2. วิเคราะห์เนื้อหาการนำเสนอกลุ่ม 3. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น 4. คະแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 5. คະแนนจากแบบประเมินทักษะประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายวิธีกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนได้	1. การกำหนดขีดความสามารถในการรองรับได้ของทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน	1. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 2. บรรยายประกอบ power point 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คະแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอกวิธีการบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนให้ยั่งยืนได้	1. การบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว 2. การการระวังผลกระทบ	1. บรรยายประกอบ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คະแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอกวิธีการติดตามและประเมินผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวได้	1. การติดตามและประเมินผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน	1. บรรยายประกอบ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. แบบประเมินผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยว (ตัวอย่าง) 3. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 4. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมกิจกรรมกลุ่ม 2. วิเคราะห์เนื้อหาจากแผนที่ความคิด 3. วิเคราะห์เนื้อหาจากกิจกรรม SWOT 4. คະแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 5. คະแนนจากแบบประเมินทักษะประเมินผล
5. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอกวิธีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนของตนเองได้	1. หลักการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	1. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน	1. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 2. คະแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน

หน่วยที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จุดหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	วิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การประเมินผล
1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถค้นหาและออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนได้	1. หลักการออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. ใช้ผู้รู้/วิทยากรของชุมชนบรรยาย 2. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) 3. การอภิปรายทั้งชั้น (Class Discussion) เพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 4. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. บทปฏิบัติการออกแบบกิจกรรม/บริการ 2. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 3. กระดาษ Flip Chart / บอร์ด 4. กระดาษ A4/ปากกาสีต่างๆ 5. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 6. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมใน Work shop 2. วิเคราะห์เนื้อหาจากการอภิปรายร่วมกัน 3. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและสรุปบทเรียนร่วมกัน 4. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 5. คะแนนจากแบบประเมินทักษะ
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยวของชุมชนได้	1. หลักการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยว	1. ใช้ผู้รู้/วิทยากรของชุมชนบรรยาย 2. การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) 3. การอภิปรายทั้งชั้น (Class Discussion) เพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น 4. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. กระดาษ Flip Chart / บอร์ด 3. กระดาษ A4/ปากกาสีต่างๆ 4. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 5. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมใน Work shop 2. วิเคราะห์เนื้อหาจากการอภิปรายร่วมกัน 3. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็นและสรุปบทเรียนร่วมกัน 4. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 5. คะแนนจากแบบประเมินทักษะ
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถออกแบบสินค้าของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ดีและมีคุณภาพ	1. หลักการพัฒนาสินค้าของที่ระลึกและผลิตภัณฑ์ชุมชน	1. ศึกษาเรียนรู้นอกห้องเรียน/ภายในชุมชน 2. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. วัสดุหัตถ์ชุมชน/กลุ่มแม่บ้าน 2. ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ชุมชน 3. เอกสารประกอบการฝึกอบรม	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 3. คะแนนจากแบบประเมินทักษะ
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมบอกวิธีการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยวอย่างมีมาตรฐานได้	1. การให้บริการด้านอาหาร/เครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว	1. บรรยายประกอบ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
5. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอกวิธีการให้บริการที่พักแบบโฮมสเตย์	1. การบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ (Home stay) 2. มาตรฐานที่พักแบบโฮมสเตย์	1. บรรยายประกอบ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD 4. แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน

หน่วยที่ 7 การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จุดหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	วิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การประเมินผล
1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายความหมายของนักท่องเที่ยวได้	1. ความหมายของนักท่องเที่ยว 2. ประเภทของนักท่องเที่ยว	1. บรรยายคำนำ 2. บรรยายประกอบ power point 3. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. สื่อการสอนแบบ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมอธิบายพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่สนใจและบริโภคการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้	1. ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว 2. การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว 3. การพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่สนใจและบริโภคการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 2. บรรยายประกอบ power point 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 4. คะแนนจากแบบประเมินทักษะ
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดแนวคิดในการใช้สื่อโฆษณาและประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนตนเองได้	1. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน 3. การออกแบบสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. บรรยายประกอบกับ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 4. คะแนนจากแบบประเมินทักษะ
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถใช้หลักการตลาดในการส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเองได้	1. หลักการตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. การประยุกต์ใช้ส่วนประสมทางการท่องเที่ยว (7P's) เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. บรรยายประกอบกับ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
5. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดแนวคิดในการสร้างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเองได้	1. การสร้างภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. บรรยายประกอบกับ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD 4. แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน

หน่วยที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน

จุดหมายเชิงพฤติกรรม	เนื้อหา	วิธีการฝึกอบรม	สื่อประกอบการฝึกอบรม	การประเมินผล
1. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถบอกความหมายและประเภทของการสื่อความหมายชุมชน	1. ความหมายของการสื่อความหมาย 2. หลักการพื้นฐานของการสื่อความหมาย 3. ปัจจัยที่ทำให้การสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ 4. ความหมายของการสื่อความหมายชุมชน 5. รูปแบบของการสื่อความหมายชุมชน	1. บรรยายประกอบ power point 2. ทำกิจกรรม ถาม-ตอบ 3. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
2. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างมีคฤหัสถ์ท้องถิ่นและนักสื่อความหมายชุมชนได้	1. ความหมายของมีคฤหัสถ์ท้องถิ่น 2. ความหมายของนักสื่อความหมายชุมชน 3. คุณลักษณะของนักสื่อความหมายชุมชนที่ดี 3. ความแตกต่างระหว่างมีคฤหัสถ์ท้องถิ่นกับนักสื่อความหมายชุมชน	1. ชมวีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย 2. ใช้นักสื่อความหมายชุมชน/วิทยากรของชุมชนร่วมบรรยายและสาธิตการปฏิบัติงาน 3. เกมและกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
3. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดทักษะการบริการนำเที่ยวในการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเองได้	1. หลักการต้อนรับนักท่องเที่ยว 2. การบรรยายและให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชน 3. ทักษะการบริการนำเที่ยว	1. บรรยายประกอบ power point 2. ชมวีดิทัศน์ประกอบการบรรยาย 3. การสาธิต (Demonstration) การต้อนรับและการบริการนำเที่ยว 4. ฝึกปฏิบัติเป็นนักสื่อความหมายชุมชน	1. วีดิทัศน์ (VDC)/เครื่องฉายวีดิทัศน์ 2. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 3. สื่อการสอนแบบ power point 4. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการสนใจศึกษาในวีดิทัศน์ 2. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 3. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 4. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 5. คะแนนจากแบบประเมินทักษะ
4. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเข้าใจคำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1. คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ควรทราบเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน 2. สนทนาเบื้องต้นเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว 3. สนทนาเบื้องต้นเพื่อบริการนำเที่ยว	1. บรรยายประกอบ power point 2. สาธิต (Demonstration) การต้อนรับและการแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในชุมชน 3. แสดงบทบาทสมมติ (Role Play) 4. ฝึกปฏิบัติเป็นนักสื่อความหมายชุมชน	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. สื่อการสอนแบบ power point แหล่งท่องเที่ยวของในประเทศไทย 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. สังเกตจากการตอบข้อซักถาม 3. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน
5. เพื่อให้ผู้เข้าอบรมสามารถออกแบบเส้นทางและสถานีสื่อความหมายของชุมชนได้	1. ลักษณะของเส้นทางสื่อความหมายชุมชน 2. ลักษณะของสถานีสื่อความหมายชุมชน 3. การออกแบบเส้นทาง/สถานีสื่อความหมายชุมชน	1. บรรยายประกอบกับ power point 2. อภิปรายเพื่อกระตุ้นการคิด วิเคราะห์ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	1. เอกสารประกอบการฝึกอบรม 2. เนื้อหาสรุปด้วยสื่อ power point 3. เครื่องคอมพิวเตอร์ และ LCD	1. สังเกตการมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม 2. คะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน 3. คะแนนจากแบบประเมินทักษะ

ระยะเวลาการฝึกอบรม

7 วัน (ทฤษฎี 4 วัน / ฝึกปฏิบัติงาน 2 วัน / ศึกษาดูงานนอกสถานที่ 1 วัน)

ช่วงเดือนกรกฎาคม 2556

คุณสมบัติผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1. เป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่น ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ จำนวนทั้งสิ้น 30 คน
2. เป็นผู้สมัครใจเข้ารับการฝึกอบรม เพื่อให้มีความพร้อมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตนเองต่อไป

วิธีการฝึกอบรม

การบรรยาย (Lecture) การถามคำถาม (Questioning) การอภิปรายทั้งชั้น (Class Discussion) การอภิปรายกลุ่มย่อย (Group Discussion) การระดมสมอง (Brain storming) การทำแผนที่ความคิด (Mind mapping) กิจกรรมการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม (SWOT Anlysis) การนำเสนอ (Presentation) เป็นรายกลุ่มและรายบุคคล การประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work shop) กรณีศึกษา (Case Study) การสาธิต (Demonstration) การฝึกปฏิบัติ การศึกษาดูงานนอกสถานที่ (Field Trip) รวมถึงการใช้เกมส์ (Games) และเพลง (Songs) ประกอบการฝึกอบรม เป็นต้น

สื่อประกอบการฝึกอบรม

เอกสารประกอบการฝึกอบรม คอมพิวเตอร์ และ LCD สื่อประกอบการสอนแบบโปรแกรม Power Point วีดิทัศน์และเครื่องเล่นวีดิทัศน์ บทปฏิบัติการ และอุปกรณ์ประกอบการจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น ปากกาเคมี ปากกาสี สีเทียน สีไม้ กระดาษ Flip Chart บอร์ดสำหรับติดกระดาษ Flip Chart กระดาษ A4 และวัสดุประกอบการเล่นเกมกิจกรรมสัมพันธ์และการเล่นเกมต่างๆ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีแหล่งศึกษาเรียนรู้ภายในชุมชน เช่น แหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม กิจกรรม และประเพณีต่างๆ ของชุมชน รวมถึงวิสาหกิจชุมชน แหล่งจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก/ผลิตภัณฑ์ชุมชน และสินค้าของที่ระลึก/ผลิตภัณฑ์ชุมชน

การประเมินผลการฝึกอบรม

1. รูปแบบการประเมินผลการฝึกอบรม

1.1 ประเมินผลก่อนและหลังการฝึกอบรม ได้แก่ การทดสอบความรู้ การวัดทัศนคติ และการประเมินทักษะการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

1.2 ประเมินผลระหว่างการฝึกอบรม โดยการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม การแสดงความคิดเห็น การซักถาม การตอบคำถาม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ การประเมินจากผลงานที่เกิดขึ้น และทักษะการปฏิบัติงาน และการประเมินจากการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียนในแต่ละหัวข้อ/หน่วยเรียน

1.3 ประเมินผลหลังจากการฝึกอบรม ได้แก่ การประเมินความพึงพอใจต่อกระบวนการฝึกอบรม โดยประเมินในเชิงระบบในสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง 3 ส่วนคือ ปัจจัยนำเข้าของการฝึกอบรม (Input) กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม (Process) และผลที่ได้รับจากการอบรม (Output)

2. แบบประเมินผลการฝึกอบรม

- 2.1 แบบทดสอบวัดความรู้ (knowledge test) แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ
- 2.2 แบบฝึกหัดท้ายบทเรียน แบบเลือกตอบถูกผิด จำนวน 80 ข้อ (หน่วยเรียนละ 10 ข้อ)
- 2.3 แบบวัดทัศนคติ (Attitude Test) จำนวน จำนวน 16 ข้อ (หน่วยเรียนละ 2 ข้อ)
- 2.4 แบบสังเกตพฤติกรรม/ทักษะ (Skill Test) การปฏิบัติงาน จำนวน 10 ข้อ
- 2.5 แบบสอบถามความพึงพอใจ (Satisfaction) ต่อกระบวนการฝึกอบรม

3. เกณฑ์การผ่านหลักสูตรอบรม

รายละเอียดของเกณฑ์ผ่านการประเมินผล ได้แก่

- 3.1 ผู้เข้าฝึกอบรมต้องมีระยะเวลาในการเข้าอบรมตลอดหลักสูตรไม่ต่ำกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ หรือไม่น้อยกว่า 34 ชั่วโมง
- 3.2 ผู้เข้าฝึกอบรมต้องได้คะแนนระดับความรู้หลังการฝึกอบรม ไม่น้อยกว่า 80 เปอร์เซ็นต์
- 3.2 ผู้เข้าฝึกอบรมต้องได้คะแนนระดับความรู้ทั้งหมดจากแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน ไม่น้อยกว่า 80 เปอร์เซ็นต์
- 3.3 ผู้เข้าฝึกอบรมต้องได้ค่าคะแนนเฉลี่ยทัศนคติอยู่ในระดับมาก (ไม่น้อยกว่า 3.50)
- 3.4 ผู้เข้าฝึกอบรมต้องได้ค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก (ไม่น้อยกว่า 3.50)
- 3.5 ผู้เข้าฝึกอบรมต้องได้ค่าคะแนนเฉลี่ยความพึงพอใจต่อกระบวนการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ไม่น้อยกว่า 3.50)
- 3.6 เข้าร่วมการศึกษาดูงานทั้งในและนอกชุมชน โดยมีผลสรุปผลการศึกษาดูงานส่งทุกคน
- 3.7 ผู้เข้าฝึกอบรมต้องฝึกปฏิบัติกิจกรรมตามรายละเอียดที่กำหนดไว้ในแผนการฝึกอบรม และพิจารณาจากผลงานที่ได้รับมอบหมาย

2.2 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง)

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการประเมินหลักสูตรฝึกอบรม จากนั้นจึงนำหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) พร้อมด้วยเอกสารประกอบการฝึกอบรมและแบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาขีดความสามารถผู้นำชุมชนท้องถิ่น เพื่อประเมินความเหมาะสมตามองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรมใน 12 องค์ประกอบ ซึ่งผลการประเมิน พบว่า องค์ประกอบทั้งหมดของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.22) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาตามรายองค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) พบว่า องค์ประกอบที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด มี 2 ประเด็นคือ หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม และ ระยะเวลาในการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร (7 วัน) โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่เท่ากัน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67) ในขณะเดียวกัน องค์ประกอบที่เหลือทั้งหมด ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีความเหมาะสมมากใน 3 องค์ประกอบแรก ได้แก่ องค์ประกอบภายในของหน่วยเรียนที่ 4 การจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.65) รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม และ โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยที่เท่ากัน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27) ตามลำดับ

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) นี้ให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้ นั่นคือ ระยะเวลาในการฝึกอบรม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า ระยะเวลาในการจัดฝึกอบรม (7 วัน) มีความเหมาะสมแล้ว แต่การฝึกอบรมติดต่อกัน 7 วัน อาจดำเนินการได้ยากมากตามสภาพความเป็นจริง ทั้งนี้ เนื่องจากผู้นำชุมชนท้องถิ่นอาจจะไม่สามารถเข้าฝึกอบรมครบตามกำหนดการของหลักสูตรได้ ซึ่งอาจส่งผลคือจำนวนผู้เข้าอบรม รวมถึงส่งผลกระทบต่อกระบวนการเรียนรู้และการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมต่อไปได้ ดังนั้น จึงควรแบ่งการฝึกอบรมออกเป็น 2-3 ช่วง เพื่อความสะดวกในการดำเนินการฝึกอบรม สะดวกแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรฝึกอบรมด้วย

ทั้งนี้ ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ มีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ ต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริม
ขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง)

องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม		ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความเหมาะสม
1. หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม		4.67	0.577	มากที่สุด
2. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม		4.33	0.577	มาก
3. โครงสร้างของหลักสูตรฝึกอบรม		4.33	0.577	มาก
4. การจัดเรียงลำดับของแต่ละหัวข้อเรื่อง/หน่วยเรียน		4.00	0.000	มาก
5. ระยะเวลาในการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร (7 วัน)		4.67	0.577	มากที่สุด
6. โครงสร้างภายในของหน่วยเรียนที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (ได้แก่ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม/รายละเอียดเนื้อหาวิชา/ การเรียงลำดับเนื้อหา/วิธีการฝึกอบรม/สื่อประกอบ การฝึกอบรม/การประเมินผล/ระยะเวลาการฝึกอบรม)		4.14	0.143	มาก
6. โครงสร้างภายในของหน่วยเรียนที่ 2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน		4.24	0.825	มาก
7. โครงสร้างภายในของหน่วยเรียนที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน		4.14	0.000	มาก
8. โครงสร้างภายในของหน่วยเรียนที่ 4 การจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม		4.38	0.297	มาก
9. โครงสร้างภายในของหน่วยเรียนที่ 5 การจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยชุมชน		4.14	0.143	มาก
10. โครงสร้างภายในของหน่วยเรียนที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน		4.29	0.143	มาก
11. โครงสร้างภายในของหน่วยเรียนที่ 7 การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน		4.24	0.436	มาก
12. โครงสร้างภายในของหน่วยเรียนที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน		4.14	0.143	มาก
รวม		4.22	0.656	มาก
ระดับความเหมาะสม	มีความเหมาะสมมากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00		
	มีความเหมาะสมมาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50		
	มีความเหมาะสมปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50		
	มีความเหมาะสมน้อย	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50		
	มีความเหมาะสมน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50		

2.3 ผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง)

จากผลการสอบถามผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง) ที่ได้ ออกแบบขึ้นนี้ พบว่า รายการที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1 มีจำนวน 10 รายการ ได้แก่ (1) ความสอดคล้องระหว่างหลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรมกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม (2) ความสอดคล้องระหว่างหลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรมกับโครงสร้างเนื้อหาวิชาของหลักสูตรฝึกอบรม (3) ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรมกับเนื้อหาวิชาของหลักสูตรฝึกอบรม (4) ความสอดคล้องระหว่างวิธีการฝึกอบรมของหลักสูตรฝึกอบรมกับสื่อประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม (5) ความสอดคล้องระหว่างวิธีการฝึกอบรมของหลักสูตรฝึกอบรมกับการประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม ทั้งนี้ อีก 5 รายการเป็นความสอดคล้องภายในของในแต่ละหน่วยเรียน ซึ่งได้แก่ หน่วยเรียนที่ 1 : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว หน่วยเรียนที่ 2 : ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน หน่วยเรียนที่ 5 : การจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม หน่วยเรียนที่ 6 : การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน และหน่วยเรียนที่ 7 : การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ในขณะเดียวกัน หลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) มีความสอดคล้องกันดีในทุกองค์ประกอบ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องเฉลี่ยทั้งฉบับเท่ากับ 0.93 ซึ่งแสดงว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีความสอดคล้องสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น ผู้วิจัยสามารถใช้หลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) นี้ไปฝึกอบรมทดลองใช้จริงในขั้นตอนต่อไปได้ ซึ่งผลการประเมินความสอดคล้องของหลักสูตรฝึกอบรม (ฉบับร่าง) มีรายละเอียดแสดงดังตารางที่ 17

ตารางที่ 17 ผลการประเมินความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ ต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อสร้างเสริมขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง)

องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	ระดับ ความสอดคล้อง
1. ความสอดคล้องระหว่าง หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม กับ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม	1.00	สอดคล้อง
2. ความสอดคล้องระหว่าง หลักการและเหตุผลของหลักสูตรฝึกอบรม กับ โครงสร้างเนื้อหาวิชาของหลักสูตรฝึกอบรม	1.00	สอดคล้อง
3. ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม กับ เนื้อหาวิชาของหลักสูตรฝึกอบรม	1.00	สอดคล้อง
4. ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม กับ วิธีการฝึกอบรมของหลักสูตรฝึกอบรม	0.67	สอดคล้อง

ตารางที่ 17 (ต่อ)

องค์ประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม	ค่าดัชนี ความสอดคล้อง (IOC)	ระดับ ความสอดคล้อง
5. ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม กับ การประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม	0.67	สอดคล้อง
6. ความสอดคล้องระหว่าง โครงสร้างเนื้อหาวิชาของหลักสูตรฝึกอบรม กับ วิธีการฝึกอบรมของหลักสูตรฝึกอบรม	0.67	สอดคล้อง
7. ความสอดคล้องระหว่าง โครงสร้างเนื้อหาวิชาของหลักสูตรฝึกอบรม กับ การประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม	0.67	
8. ความสอดคล้องระหว่าง วิธีการฝึกอบรมของหลักสูตรฝึกอบรม กับ สื่อประกอบของหลักสูตรฝึกอบรม	1.00	สอดคล้อง
9. ความสอดคล้องระหว่าง วิธีการฝึกอบรมของหลักสูตรฝึกอบรม กับ การประเมินผลของหลักสูตรฝึกอบรม	1.00	สอดคล้อง
10. ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม กับ วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยเรียน	0.67	สอดคล้อง
11. ความสอดคล้องภายในของหน่วยเรียนที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว (1) ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กับ เนื้อหาวิชา (2) ความสอดคล้องระหว่าง เนื้อหาวิชา กับ วิธีการฝึกอบรม (3) ความสอดคล้องระหว่าง เนื้อหาวิชา กับ การประเมินผล (4) ความสอดคล้องระหว่าง วิธีการฝึกอบรม กับ สื่อประกอบการฝึกอบรม (5) ความสอดคล้องระหว่าง วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม กับ การประเมินผล	1.00	สอดคล้อง
12. ความสอดคล้องภายในของหน่วยเรียนที่ 2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน	1.00	สอดคล้อง
13. ความสอดคล้องภายในของหน่วยเรียนที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	0.93	สอดคล้อง
14. ความสอดคล้องภายในของหน่วยเรียนที่ 4 การจัดการฐานทรัพยากร การท่องเที่ยว	0.87	สอดคล้อง
15. ความสอดคล้องภายในของหน่วยเรียนที่ 5 การจัดการชมรมการท่องเที่ยว โดยชุมชนมีส่วนร่วม	1.00	สอดคล้อง
16. ความสอดคล้องภายในของหน่วยเรียนที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและ การบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1.00	สอดคล้อง
17. ความสอดคล้องภายในของหน่วยเรียนที่ 7 การตลาดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	1.00	สอดคล้อง
18. ความสอดคล้องภายในของหน่วยเรียนที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน	0.87	สอดคล้อง
รวม	0.93	สอดคล้อง

ระดับความสอดคล้อง	มีความสอดคล้อง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.51 - 1.00
	ไม่มีความสอดคล้อง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 0.01 - 0.50

ขั้นตอนที่ 3 ผลการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรม

จากการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ฉบับร่าง) ซึ่งผู้วิจัยได้นำมากำหนดขั้นตอนในการทดลองและประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้คือ

(1) การทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการฝึกอบรมเพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมในภาคสนาม (Field Test) ซึ่งใช้แผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design มีการดำเนินงาน ดังนี้คือ

(1.1) วางแผนฝึกอบรม หรือการเตรียมความพร้อมก่อนการฝึกอบรม ซึ่งเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการฝึกอบรม เนื่องจากหากวางแผนและเตรียมความพร้อมไม่ดีพอ อาจทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรค จนส่งผลต่อการฝึกอบรมที่ไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ ควรมีจัดเตรียมความพร้อมสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดฝึกอบรม ดังนี้คือ

(1.1.1) จัดทำโครงการฝึกอบรม

(1.1.2) ประชาสัมพันธ์โครงการฝึกอบรม

(1.1.3) กำหนดคุณสมบัติและจำนวนผู้เข้ารับการฝึกอบรม

(1.1.4) คัดเลือกและเตรียมความพร้อมผู้สอน/วิทยากรฝึกอบรม

(1.1.5) จัดตารางฝึกอบรม

(1.1.6) จัดทำแผนการสอน

(1.1.7) จัดทำเอกสารประกอบการฝึกอบรม

(1.1.8) จัดเตรียมสื่อประกอบการฝึกอบรม

(1.1.9) จัดเตรียมงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ และการบริการสนับสนุน

ต่างๆ รวมถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกหน่วยงานด้วย

(1.2) ดำเนินการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการตามโครงการฝึกอบรม เพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมกับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่นของตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ท่าน โดยผู้วิจัยร่วมกับตัวแทนผู้นำชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้กำหนดช่วงวัน เวลา และสถานที่ ในการปฏิบัติการ (Action Research) ฝึกอบรมตามประเด็นที่กำหนดในเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรม รวมถึงดำเนินการฝึกอบรมให้เป็นไปตามหลักสูตรฝึกอบรมที่พัฒนาขึ้น และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นประการสำคัญ ซึ่งสามารถสรุปผลการปฏิบัติการฝึกอบรมได้ ดังนี้คือ

(1.2.1) ระยะเวลาการฝึกอบรม โดยแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมใหญ่ๆ คือกิจกรรมการฝึกอบรมในชั้นเรียน 4 วัน และกิจกรรมฝึกอบรมนอกชั้นเรียน 3 วัน ในขณะเดียวกัน ยังแบ่งระยะเวลาการฝึกอบรมออกเป็น 3 ช่วง รวมทั้งสิ้น 7 วัน ได้แก่

ระยะที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 6-7 กรกฎาคม 2556

ระยะที่ 2 ตั้งแต่วันที่ 13-14 กรกฎาคม 2556

ระยะที่ 3 ตั้งแต่วันที่ 20-22 กรกฎาคม 2556

(1.2.2) สถานที่ฝึกอบรม คือ ห้องประชุมขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ ตำบลห้วยสัตว์ใหญ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมถึงสถานที่ที่เหมาะสมกับการศึกษาเรียนรู้ภายนอกห้องเรียน เช่น ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชน ทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม รวมถึง ชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาเพื่อการศึกษาดูงานในสถานที่จริง

(2) การประเมินประสิทธิภาพของสูตรฝึกอบรม

หลังจากมีการฝึกอบรมเพื่อทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมแล้วเสร็จ จากนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ช่วยยืนยันประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมที่ได้พัฒนาขึ้น และเป็นการตรวจสอบว่าหลักสูตรฝึกอบรมนี้ ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ในขณะเดียวกัน ต้องสร้างความเชื่อมั่นได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว สามารถเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ ซึ่งผลลัพธ์ (Out put) ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องได้รับการผ่านหลักสูตรฝึกอบรมดังกล่าว ได้แก่

(2.1) สามารถยกระดับความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สูงขึ้น

(2.2) สามารถปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้ดีและถูกต้องตามองค์ความรู้ด้านการเป็นผู้นำชุมชนท้องถิ่นเพื่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

(2.3) สามารถสร้างทักษะหรือความชำนาญด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้เพิ่มขึ้น

สำหรับการประเมินในขั้นตอนการทดลองนี้ แบ่งออกเป็น 4 ลักษณะคือ

(ก) การทดสอบความรู้ (Knowledge) เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประเมินทั้งก่อนการฝึกอบรม (Pretest) และหลังจากการฝึกอบรม (Posttest) รวมถึงการทดสอบความรู้ระหว่างเรียน โดยใช้แบบฝึกหัดท้ายบทเรียนในแต่ละหัวข้อ/หน่วยเรียน

(ข) การวัดทัศนคติ (Attitude) ที่มีต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประเมินทั้งก่อนการฝึกอบรม (Pretest) และหลังจากการฝึกอบรม (Posttest)

(ง) การสังเกตทักษะ (Skill) การปฏิบัติงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยประเมินทั้งก่อนการฝึกอบรม (Pretest) และหลังจากการฝึกอบรม (Posttest)

(จ) การสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมและกระบวนการฝึกอบรม โดยประเมินหลังจากการฝึกอบรมแล้ว (Posttest)

(3) การแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อความสำเร็จ

โดยนำผลการประเมินประสิทธิภาพหลักสูตรฝึกอบรมมาแก้ไขและปรับปรุง เพื่อให้ได้หลักสูตรฝึกอบรมที่มีคุณภาพและมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เพื่อพิจารณาตัดสินได้ว่า โครงการฝึกอบรมหรือหลักสูตรฝึกอบรมควรจะปรับปรุงและพัฒนาไปในลักษณะใด หรือควรจะทำดำเนินการต่อไป หรือควรนำไปใช้เป็นแนวปฏิบัติที่ดีหรือเป็นหลักสูตรกลางที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันในพื้นที่ศึกษาอื่นๆ ต่อไป

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรม ดังนี้คือ

(3.1) ระยะเวลาในการฝึกอบรม โดยเพิ่มในข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ และในกรณีที่นำหลักสูตรไปฝึกอบรมจริงในขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยทำการจัดฝึกอบรม แบ่งออกเป็นช่วงสั้นๆ 3 ช่วง ช่วงละ 1-2 วัน รวม 7 วัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนรู้ให้มากที่สุด รวมถึงเพื่อความสะดวกในการดำเนินการฝึกอบรม สะดวกแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมและวิทยากรฝึกอบรม

(3.2) วิธีการประเมินผลการฝึกอบรม ควรปรับวิธีการประเมินผลตามหัวข้อ/หน่วยเรียนย่อยๆ ในการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมตามหัวข้อ/หน่วยเรียนย่อยๆ ด้วย

ทั้งนี้ ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ซึ่งผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมแบ่งออกเป็น 10 ประเด็น ดังนี้คือ

3.1 ผลการประเมินระดับความรู้จากคะแนนการทำแบบทดสอบความรู้ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ก่อนการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มากกว่าครึ่งมีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ในระดับต่ำ (ร้อยละ 76.70) โดยมีค่าคะแนนต่ำสุดคือ 10 คะแนน มีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 26 คะแนน และมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.00 คะแนน แต่หลังจากผ่านการฝึกอบรมแล้ว กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีระดับความรู้อยู่ในระดับสูง (ร้อยละ 100.00) โดยมีค่าคะแนนต่ำสุดคือ 28 คะแนน มีค่าคะแนนสูงสุดเท่ากับ 37 คะแนน และมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 32.40 คะแนน รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 18

ตารางที่ 18 จำนวนและร้อยละของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
มีความรู้ในระดับต่ำ (0 - 20 คะแนน)	23	76.70	0	0.00
มีความรู้ในระดับสูง (21 - 40 คะแนน)	7	23.30	30	100.00
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 17 คะแนน		ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) = 32.40 คะแนน	
	ค่า S.D. = 4.518		ค่า S.D. = 2.513	
	ค่าต่ำสุด (min) = 10 คะแนน		ค่าต่ำสุด (min) = 28 คะแนน	
	ค่าสูงสุด (max) = 26 คะแนน		ค่าสูงสุด (max) = 37 คะแนน	

3.2 ผลประเมินการเรียนรู้จากผลคะแนนการทำแบบทดสอบความรู้ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

หลังจากการอบรมเสร็จสิ้น ผู้วิจัยได้ทำการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม โดยประเมินจากการทำแบบทดสอบความรู้หลังจากการฝึกอบรม จากนั้น ทำการเปรียบเทียบผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบความรู้ของผู้เข้ารับการอบรมก่อนและหลังเข้ารับการฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีคะแนนเฉลี่ยก่อนในการทำแบบทดสอบความรู้การฝึกอบรม เท่ากับ 17.00 คิดเป็นร้อยละ 42.50 และมีคะแนนเฉลี่ยในการทำแบบทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรม เท่ากับ 32.40 คิดเป็นร้อยละ 81.00 จะเห็นได้ว่า ผลคะแนนเฉลี่ยในการทำแบบทดสอบความรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 15.40 คิดเป็นร้อยละ 38.50 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมส่งผลให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ผลการศึกษาดังกล่าว ปรากฏดังตารางที่ 19

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่ทำแบบทดสอบความรู้

ผู้เข้ารับการอบรม	ก่อนการฝึกอบรม		หลังการฝึกอบรม		เพิ่มขึ้น/ลดลง (ร้อยละ)
	ทำได้ (ข้อ)	คิดเป็น (ร้อยละ)	ทำได้ (ข้อ)	คิดเป็น (ร้อยละ)	
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 1	15	37.50	31	77.50	+40.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2	23	57.50	37	92.50	+35.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 3	18	45.00	35	87.50	+42.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 4	12	30.00	34	85.00	+55.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 5	17	42.50	32	80.00	+37.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 6	21	52.52	36	90.00	+37.48
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 7	10	25.00	33	82.50	+57.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 8	19	47.50	34	85.00	+37.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 9	16	40.00	32	80.00	+40.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 10	12	30.00	32	80.00	+50.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 11	24	60.00	30	75.00	+15.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 12	11	27.50	28	70.00	+42.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 13	11	27.50	29	72.50	+45.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 14	20	50.00	32	80.00	+30.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 15	19	47.50	36	90.00	+45.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 16	16	40.00	31	77.50	+42.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 17	15	37.50	30	75.00	+37.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 18	13	32.50	33	82.50	+50.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 19	18	45.00	35	87.50	+42.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 20	24	60.00	34	85.00	+25.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 21	18	45.00	34	85.00	+40.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 22	12	30.00	28	70.00	+40.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 23	26	65.00	33	82.50	+17.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 24	14	35.00	30	75.00	+40.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 25	11	27.50	31	77.50	+50.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 26	22	55.00	29	72.50	+17.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 27	19	47.50	30	75.00	+45.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 28	23	57.50	32	80.00	+27.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 29	14	35.00	36	90.00	+55.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 30	17	42.50	35	87.50	+45.00
เฉลี่ยรวม	17.00	42.50	32.40	81.00	+15.40/38.50%

3.3 ผลประเมินการผ่านตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยเรียน

ผลประเมินการผ่านตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยเรียนนี้ ได้วัดจากการทำแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียนในแต่ละหัวข้อ/หน่วยเรียนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งเกณฑ์ผ่านที่กำหนดไว้คือ ต้องผ่านการประเมินในแต่ละหน่วยเรียนไม่น้อยกว่า 80 เปอร์เซนต์ ทั้งนี้ ผลการศึกษา พบว่าผู้เข้ารับการอบรมมีผลการเรียนรู้ที่ผ่านตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยเรียนในภาพรวมทั้งหมด ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.23 (ร้อยละ 82.30) เมื่อพิจารณาคะแนนตามรายหัวข้อ/หน่วยเรียนพบว่า หัวข้อ/หน่วยเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนได้มากที่สุดคือ หน่วยเรียนที่ 2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวชุมชน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.67 (ร้อยละ 86.70) รองลงมาคือ หน่วยเรียนที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.53 (ร้อยละ 85.30) หน่วยเรียนที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.43 (ร้อยละ 84.30) และหน่วยที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.37 (ร้อยละ 83.70) ตามลำดับ แต่ในขณะเดียวกัน หัวข้อ/หน่วยเรียนที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หน่วยเรียนที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.77 (ร้อยละ 77.70) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลประเมินการผ่านตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละหน่วยเรียน ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่เป็นกลุ่มทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

แบบฝึกหัดท้ายบท	ผลการประเมิน			
	จำนวน (n)	คะแนน เต็ม	คะแนนเฉลี่ยที่ได้ ($\bar{x}$)	ร้อยละ (%)
หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว	30	10	8.53	85.30
หน่วยที่ 2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชน	30	10	8.67	86.70
หน่วยที่ 3 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน	30	10	7.77	77.70
หน่วยที่ 4 การจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนร่วม	30	10	7.93	79.30
หน่วยที่ 5 การจัดการฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว	30	10	8.20	82.00
หน่วยที่ 6 การออกแบบกิจกรรมและการบริการการท่องเที่ยว	30	10	8.43	84.30
หน่วยที่ 7 การตลาดและพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	30	10	7.97	79.70
หน่วยที่ 8 การสื่อความหมายชุมชน	30	10	8.37	83.70
เฉลี่ยรวม	30	10	8.23	82.30

3.4 ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยการเปรียบเทียบคะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (E1,E2)

เป็นการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม จากผลคะแนนการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน (E1) กับผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ (E2) ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนจากการทำแบบฝึกหัดท้ายบทเรียน (E1) คือร้อยละ 82.30 มากกว่าคะแนนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดความรู้ (E2) คือร้อยละ 81.00 หมายความว่า หลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิภาพที่ระดับ 82.30/81.00 ซึ่งสูงกว่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ 80/80 ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพเหมาะสมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไปได้ ทั้งนี้ ผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยการเปรียบเทียบคะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (E1,E2) มีรายละเอียดดังตารางที่ 21

ตารางที่ 21 ประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรม โดยการเปรียบเทียบคะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ ด้านความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม (E1,E2)

ผู้เข้ารับการอบรม	คะแนนแบบฝึกหัดท้ายหน่วยเรียน	คะแนนแบบทดสอบ
	E_1 (ร้อยละ)	E_2 (ร้อยละ)
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 1	88.75	77.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 2	76.25	92.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 3	87.50	87.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 4	77.50	85.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 5	80.00	80.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 6	85.00	90.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 7	76.25	82.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 8	86.25	85.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 9	88.75	80.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 10	81.25	80.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 11	81.25	75.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 12	81.25	70.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 13	88.75	72.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 14	76.25	80.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 15	80.00	90.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 16	75.00	77.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 17	85.00	75.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 18	92.50	82.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 19	82.50	87.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 20	82.50	85.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 21	75.00	85.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 22	87.50	70.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 23	76.25	82.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 24	85.00	75.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 25	86.25	77.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 26	80.00	72.50
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 27	90.00	75.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 28	82.50	80.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 29	81.25	90.00
ผู้เข้ารับการอบรมคนที่ 30	73.75	87.50
ค่าเฉลี่ยรวม	82.30	81.00

5. ทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การวัดทัศนคติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าต้องอยู่ในระดับมาก คือมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.50 ผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีระดับทัศนคติที่ดีมากต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งก่อนและหลังจากฝึกอบรม กล่าวคือ ก่อนฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติที่ดีมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.14) ส่วนหลังจากฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับทัศนคติที่ดีมากขึ้น (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.48) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า

ก่อนการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทัศนคติที่ดีมากใน 3 ประเด็นแรก โดยแสดงออกในการแสดงความคิดเห็นดังนี้ ข้อแรก กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นที่ว่า “มักคุเทศก์ท้องถิ่นหรือนักสื่อความหมายชุมชน ควรมีความสามารถในการพูดโน้มน้าวใจ เพื่อให้นักท่องเที่ยวจับจ่ายซื้อของในชุมชน และจ่ายทิปให้ชาวบ้านจำนวนมากๆ” (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40) รองลงมา ก็ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นที่ว่า “ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่เห็นมีความจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงความร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่นๆ เพราะอาจเกิดการแย่งนักท่องเที่ยวกันได้” (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.33) และสุดท้ายก็ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นที่ว่า “ไม่เห็นมีความจำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน เนื่องจากทำให้สิ้นเปลืองเวลา และสูญเสียงบประมาณโดยใช่เหตุ” (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.27) ตามลำดับ

ส่วนหลังจากฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทัศนคติที่ดีมากที่สุด ใน 3 ประเด็นแรก โดยแสดงออกในการแสดงความคิดเห็นดังนี้ ข้อแรก กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นที่ว่า “ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คนในชุมชนต้องรู้สึกเป็นเจ้าของ ควรเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผล” (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.67) รองลงมา ก็ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งกับประเด็นที่ว่า “ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ไม่เห็นมีความจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงความร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่นๆ เพราะอาจเกิดการแย่งนักท่องเที่ยวกันได้” (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.63) และสุดท้าย กลับเห็นด้วยอย่างยิ่งในประเด็นที่ว่า “แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนของท่านในปัจจุบัน ยังคงมีความเป็นธรรมชาติ และมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมือนเดิม” (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.60) ตามลำดับ

ทั้งนี้ ผลการวัดทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีรายละเอียดดังตารางที่ 22

ตารางที่ 22 ระดับทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ก่อนการฝึกอบรม			หลังการฝึกอบรม		
	$\bar{x}$	S.D.	ทัศนคติ	$\bar{x}$	S.D.	ทัศนคติ
1. การท่องเที่ยวช่วยสร้างความเจริญ สร้างงาน สร้างรายได้ และหมุนเวียนเงินตราสู่ชุมชนท้องถิ่น	4.13	0.776	ดีมาก	4.53	0.681	ดีมากที่สุด
2. ท่านรู้สึกอึดอัด รุนแรง และเกิดความคับข้องใจ ทุกครั้ง ที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนในหมู่บ้าน	4.10	0.759	ดีมาก	4.37	0.718	ดีมาก
3. ทรัพยากรการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในชุมชน มีความสวยงาม โดดเด่น และเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น	3.93	0.980	ดีมาก	4.53	0.730	ดีมากที่สุด
4. แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนของท่านในปัจจุบัน ยังคงมีความเป็นธรรมชาติ และมีวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ที่เหมือนเดิม	4.17	0.747	ดีมาก	4.60	0.675	ดีมากที่สุด
5. รายได้จากการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ต้องเป็นเพียงรายได้เสริมเท่านั้น ไม่ใช่รายได้หลักของครอบครัว	4.07	0.691	ดีมาก	4.50	0.509	ดีมาก
6. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ทำให้งานล่าช้าและเสียเวลา ควรเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชน	4.17	0.699	ดีมาก	4.47	0.681	ดีมาก
7. ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คนในชุมชน ต้องรู้สึกเป็นเจ้าของ ควรเข้ามามีส่วนร่วม ทั้งร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามและประเมินผล	4.13	0.507	ดีมาก	4.67	0.479	ดีมากที่สุด
8. การบริหารจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน คนในชมรมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกำหนดค่าบริการ รวมถึงกฎระเบียบและ มาตรการต่างๆ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติ สำหรับชุมชนและนักท่องเที่ยวต่อไป	4.23	0.679	ดีมาก	4.33	0.711	ดีมาก
9. การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเสมือนการเสนอ ขายสินค้าทางการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ เพื่อดึงดูดและสร้างความพึงพอใจ แก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น	4.13	0.819	ดีมาก	4.53	0.681	ดีมากที่สุด

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ก่อนการฝึกอบรม			หลังการฝึกอบรม		
	$\bar{x}$	S.D.	ทัศนคติ	$\bar{x}$	S.D.	ทัศนคติ
10. ไม่เห็นมีความจำเป็นต้องมีการติดตามและประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชนเนื่องจากทำให้สิ้นเปลืองเวลาและสูญเสียงบประมาณโดยใช้เหตุ	4.27	0.521	ดีมาก	4.50	0.509	ดีมาก
11. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนต้องสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และความเป็นตัวตนของชุมชนด้วย	4.07	0.583	ดีมาก	4.40	0.675	ดีมาก
12. ไม่เห็นมีความจำเป็นต้องมีการกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับกิจกรรมหรือสถานที่ท่องเที่ยวเลย ควรปล่อยให้ไปไปตามความต้องการของนักท่องเที่ยว	3.87	0.776	ดีมาก	4.13	0.776	ดีมาก
13. ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่เห็นมีความจำเป็นต้องมีการเชื่อมโยงความร่วมมือกับแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชนอื่นๆ เพราะอาจเกิดการแย่งนักท่องเที่ยวกันได้	4.33	0.661	ดีมาก	4.63	0.490	ดีมากที่สุด
14. การประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของชุมชนถือเป็นหน้าที่หลักของ อบต.	4.00	0.871	ดีมาก	4.53	0.571	ดีมากที่สุด
15. ท่านเป็นคนหนึ่งที่มีความภาคภูมิใจในการสื่อความหมาย หรือบอกเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนให้กับคนภายนอกได้รับรู้	4.17	0.648	ดีมาก	4.40	0.498	ดีมาก
16. มัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือนักสื่อความหมายชุมชนควรมีความสามารถในการพูดโน้มน้าวใจเพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้จ่ายซื้อของในชุมชนและจ่ายทิปให้ชาวบ้านจำนวนมากๆ	4.40	0.563	ดีมาก	4.53	0.507	ดีมากที่สุด
รวม	4.14	0.146	ดีมาก	4.48	0.139	ดีมาก

ระดับทัศนคติ	มีทัศนคติที่ดีมากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00
	มีทัศนคติที่ดีมาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50
	มีทัศนคติที่ดีปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50
	มีทัศนคติที่แย่มาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50
	มีทัศนคติที่แย่มากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50

3.6 ทักษะการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การประเมินทักษะการปฏิบัติงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ซึ่งได้กำหนดไว้ว่าต้องอยู่ในระดับมาก คือมีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.50 ผลการศึกษาพบว่า หลังจากเข้ารับการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น กล่าวคือ ก่อนฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะการปฏิบัติงานน้อย (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.38) ส่วนหลังจากฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีระดับทักษะการปฏิบัติงานมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.67) ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละประเด็น พบว่า

ก่อนการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง ใน 3 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.87) รองลงมาคือทักษะการค้นหาและคัดเลือกกิจกรรมและการบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.83) และทักษะการจัดทำแผนการบริหารจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.60) ตามลำดับ

ส่วนหลังจากฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีทักษะการปฏิบัติงานในระดับมาก ใน 3 ประเด็นแรก ได้แก่ ทักษะการออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนเช่นกัน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.00) รองลงมาคือทักษะการออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยว (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.83) และทักษะการจัดทำแผนการบริหารจัดการชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.80) ตามลำดับ

ทั้งนี้ ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ของผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีรายละเอียดดังตารางที่ 23

ตารางที่ 23 ทักษะการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ทักษะการปฏิบัติงาน ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	ก่อนการฝึกอบรม			หลังการฝึกอบรม		
	$\bar{x}$	S.D.	ทักษะ	$\bar{x}$	S.D.	ทักษะ
1. การจัดทำแผนการบริหารจัดการ ชมรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2.60	0.621	ปานกลาง	3.80	0.407	มาก
2. การประเมินศักยภาพทรัพยากร การท่องเที่ยวของชุมชน	2.43	0.817	น้อย	3.77	มาก	มาก
3. การออกแบบเครื่องมือเพื่อติดตาม และประเมินผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรม การท่องเที่ยวโดยชุมชน	1.80	0.761	น้อย	3.67	0.479	มาก
4. การค้นหาและคัดเลือกกิจกรรมและ การบริการเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2.83	0.913	ปานกลาง	3.77	0.568	มาก
5. การออกแบบเส้นทางการท่องเที่ยว	2.13	0.819	น้อย	3.83	0.531	มาก
6. การออกแบบผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน	2.87	1.01	ปานกลาง	4.00	0.587	มาก
7. การกำหนดวิธีการศึกษาพฤติกรรม นักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบและบริโภค การท่องเที่ยวโดยชุมชน	2.00	0.695	น้อย	3.53	0.681	มาก
8. การออกแบบสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยวโดยชุมชน	2.43	0.728	น้อย	3.40	0.675	ปานกลาง
9. การฝึกทักษะการเป็นนักสื่อความหมายชุมชน	2.50	0.509	น้อย	3.57	0.774	มาก
10. การออกแบบเส้นทางสื่อความหมายชุมชน	2.17	0.791	น้อย	3.37	0.490	ปานกลาง
รวม	2.38	0.315	น้อย	3.67	0.209	มาก

ระดับทักษะการปฏิบัติ	ปฏิบัติได้ถูกต้องมากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00
	ปฏิบัติได้ถูกต้องมาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50
	ปฏิบัติได้ถูกต้องปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50
	ปฏิบัติได้ถูกต้องได้น้อย	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50
	ปฏิบัติได้ถูกต้องได้น้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50

3.7 ผลสัมฤทธิ์ด้านความรู้ของผู้เข้ารับฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

โดยการเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนและหลังจากการฝึกอบรม ซึ่งกำหนดว่า หลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้ารับ การฝึกอบรมจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยในระดับความรู้มากกว่าก่อนฝึกอบรม ทั้งนี้ ผลการทดสอบ ความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ก่อนการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง มีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้เท่ากับ 17.00 ($\bar{x} = 17.00$, S.D. = 4.518) ส่วนหลังการดำเนินการ ฝึกอบรมแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้เท่ากับ 32.40 ($\bar{x} = 32.40$, S.D. = 2.513) และเมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนทั้ง 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแตกต่าง ที่ใช้สถิติ Paired Sample t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ($t = -19.073$, $p = .000$) นั่นคือ หลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีค่าคะแนนระดับความรู้ มากกว่าก่อนการฝึกอบรม แสดงว่า ผู้เข้าการฝึกอบรมมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำ ชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้สร้างขึ้นนี้ สามารถนำไปใช้พัฒนาผู้นำชุมชนท้องถิ่น ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไปได้ ซึ่งผลการเปรียบเทียบ ผลต่างของคะแนนเฉลี่ยระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนและหลังจาก การฝึกอบรม มีรายละเอียดดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยของระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนและหลังจากการฝึกอบรม (n=30)

การทดสอบระดับความรู้	(n)	($\bar{x}$)	S.D.	t.value	df	Sig
ก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม	30	17.00	4.518	-19.073	29	.000**
หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม	30	32.40	2.513			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3.8 ทักษะของผู้เข้ารับการฝึกอบรม ระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

โดยการเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนและหลังจากการฝึกอบรม ซึ่งกำหนดว่า หลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยในระดับมากกว่าก่อนฝึกอบรม ทั้งนี้ ผลการทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ก่อนการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับทัศนคติเท่ากับ 4.14 ($\bar{x}$ = 4.14, S.D. = 0.146) ส่วนหลังการดำเนินการฝึกอบรมแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับทัศนคติเท่ากับ 4.48 ($\bar{x}$ = 4.48, S.D. = 0.139) และเมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนทั้ง 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแตกต่าง ที่ใช้สถิติ Paired Sample t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 (t = -18.194, p = .000) นั่นคือ หลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการอบรมมีค่าคะแนนระดับทัศนคติมากกว่าก่อนการฝึกอบรม แสดงว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้สร้างขึ้นนี้ สามารถนำไปพัฒนาผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้มีทัศนคติที่ดีและถูกต้องในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไปได้ ซึ่งผลการเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยระดับทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนและหลังจากการฝึกอบรม มีรายละเอียดดังตารางที่ 25

ตารางที่ 25 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยของระดับทัศนคติต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนและหลังจากการฝึกอบรม (n=30)

การทดสอบระดับทัศนคติ	(n)	($\bar{x}$)	S.D.	t.value	df	Sig
ก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม	30	4.14	0.146	-18.194	29	.000**
หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม	30	4.48	0.139			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3.9 ทักษะการปฏิบัติงานของผู้เข้ารับการฝึกอบรมระหว่างก่อนและหลังการฝึกอบรม

โดยการเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยจากแบบสังเกตพฤติกรรมหรือทักษะการปฏิบัติงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนและหลังจากการฝึกอบรม ซึ่งกำหนดว่า หลังจากการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะต้องมีคะแนนเฉลี่ยของระดับทักษะการปฏิบัติงานมากกว่าก่อนฝึกอบรม ทั้งนี้ ผลการทดสอบความแตกต่างคะแนนเฉลี่ยของผู้เข้ารับการอบรมกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ก่อนการฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการปฏิบัติงานเท่ากับ 2.38 ($\bar{x} = 2.38$, S.D. = 0.315) ส่วนหลังการดำเนินการฝึกอบรมแล้ว กลุ่มตัวอย่างมีค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะการปฏิบัติงานเท่ากับ 3.67 ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 0.209) และเมื่อนำไปทดสอบความแตกต่างของคะแนนทั้ง 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแตกต่าง ที่ใช้สถิติ Paired Sample t-test พบว่า ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ .01 ($t = -19.625$, $p = .000$) นั่นคือ หลังการฝึกอบรม ผู้เข้ารับการอบรมมีระดับคะแนนทักษะการปฏิบัติงาน มากกว่าก่อนการฝึกอบรม แสดงว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีทักษะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้นำชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ได้สร้างขึ้น สามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะผู้นำชุมชนท้องถิ่นให้มีขีดความสามารถในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไปได้ ซึ่งผลการเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยระดับทักษะการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนและหลังจากการฝึกอบรม มีรายละเอียดดังตารางที่ 26

ตารางที่ 26 ผลการเปรียบเทียบผลต่างของคะแนนเฉลี่ยระดับทักษะการปฏิบัติงานด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน ก่อนและหลังจากการฝึกอบรม (n=30)

การทดสอบ						
ระดับทักษะการปฏิบัติงาน	(n)	($\bar{x}$)	S.D.	t.value	df	Sig
ก่อนทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม	30	2.38	0.315	-19.625	29	.000**
หลังทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม	30	3.67	0.209			

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

3.10 ความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อกระบวนการฝึกอบรม

การประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อกระบวนการฝึกอบรม ซึ่งกำหนดไว้ต้องอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ มีคะแนนเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 3.50 โดยประเมินสภาพแวดล้อม 3 ส่วนคือ 1) ปัจจัยนำเข้าของการฝึกอบรม (Input) 2) กระบวนการดำเนินการฝึกอบรม (Process) และ 3) ผลที่ได้รับจากการอบรม (Output) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจต่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.28) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจมากที่สุดในระดับความเหมาะสมของสื่อที่ใช้ประกอบการฝึกอบรม (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.60) และมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในระดับที่เหลือทั้งหมด โดยมีความพึงพอใจมากในระดับความเหมาะสมของกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.50) และระดับความเหมาะสมของเนื้อหาในการฝึกอบรม (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.43) ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกัน ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความพึงพอใจมากโดยค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากัน (ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.40) ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ประโยชน์ของเอกสารประกอบการฝึกอบรม ความเหมาะสมของสถานที่ศึกษาดูงาน (ชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี) และความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรฝึกอบรม ทั้งนี้ ผลการประเมินความพึงพอใจดังกล่าว มีรายละเอียดดังตารางที่ 27

ตารางที่ 27 ระดับความพึงพอใจต่อกระบวนการฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม

ประเด็นการประเมิน	ความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
ปัจจัยนำเข้า (Input)			
1. การประสานงานเพื่อให้ผู้นำชุมชนท้องถิ่นเข้าร่วมการฝึกอบรม	4.30	0.837	มาก
2. ผู้นำชุมชนท้องถิ่นมีความพร้อมที่จะเข้าร่วมการฝึกอบรม	4.23	0.898	มาก
3. การเตรียมความพร้อมในการฝึกอบรมของผู้จัดการฝึกอบรม	4.17	0.874	มาก
4. ความเหมาะสมของหลักสูตรฝึกอบรม	4.23	0.774	มาก
รวม	4.28	0.470	มาก
กระบวนการ (Process)			
5. ความน่าสนใจและสอดคล้องของหัวข้อวิชา/หน่วยเรียน ในการฝึกอบรมกับหลักสูตรฝึกอบรม	4.30	0.837	มาก
6. ความเหมาะสมของเนื้อหาในการฝึกอบรมแต่ละหน่วยเรียน	4.43	0.774	มาก
7. ความสอดคล้องของเนื้อหาในหลักสูตรฝึกอบรม กับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรฝึกอบรม	4.33	0.884	มาก

ตารางที่ 27 (ต่อ)

ประเด็นการประเมิน	ความคิดเห็น		
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ระดับ ความพึงพอใจ
ผลผลิต (Out put)			
8. ประโยชน์ของเอกสารประกอบการฝึกอบรม	4.40	0.894	มาก
9. ความเหมาะสมของสถานที่สำหรับการฝึกอบรม	4.23	0.817	มาก
10. ความเหมาะสมของสถานที่ศึกษาดูงาน (ชุมชนเกาะเกร็ด)	4.40	0.814	มาก
11. ความเหมาะสมของการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ในระหว่างการฝึกอบรม	4.33	0.844	มาก
12. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ของวิทยากรฝึกอบรม	4.40	0.894	มาก
13. ความเหมาะสมของกิจกรรมและวิธีการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร	4.50	0.630	มาก
14. ความเหมาะสมของสื่อที่ใช้ประกอบการฝึกอบรม	4.60	0.675	มากที่สุด
15. ความครบถ้วนสมบูรณ์และพร้อมใช้งานของสื่อทัศนูปกรณ์ ประกอบการฝึกอบรม	4.13	0.776	มาก
16. ความเหมาะสมของเครื่องมือประเมินผลระดับความรู้ ทักษะ และทักษะที่เกิดจากการฝึกอบรม	4.17	0.874	มาก
17. ความเหมาะสมของระยะเวลาในการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร	4.17	0.834	มาก
รวม	4.34	0.366	มาก
ผลผลิต (Out put)			
18. ความรู้และประโยชน์ที่ได้รับเพิ่มขึ้นจากการฝึกอบรม	4.03	0.765	มาก
19. การนำความรู้ที่ได้ได้รับไปประยุกต์ใช้หรือไปปฏิบัติงานได้จริง	4.03	0.669	มาก
20. ความมั่นใจในการปฏิบัติงานในฐานะผู้นำชุมชนท้องถิ่น เพื่อจัดการการท่องเที่ยวของชุมชน หลังจากได้รับการฝึกอบรมแล้ว	3.93	0.521	มาก
รวม	4.03	0.513	มาก
รวมทั้งกระบวนการ	4.28	0.302	มาก
ระดับความพึงพอใจ			
มีความพึงพอใจมากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00		
มีความพึงพอใจมาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50		
มีความพึงพอใจปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50		
มีความพึงพอใจน้อย	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50		
มีความพึงพอใจน้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50		